

Saksliste for SRY- møte 1 23. februar 2017

Sted: Utdanningsdirektoratets lokaler, Oslo

Møteramme inklusiv frokostseminar: kl. 09.00 – 15.00

Lunsj serveres kl. 11.30 – 12.30

Frokostseminar om OECD-prosjekt om læring i arbeidslivet Kl. 09.00 – 10.30, Utdanningsdirektoratets auditoriet, 1. etg

Utdanningsdirektoratet inviterer SRY, KD og involverte forskere til et frokostseminar om OECD-prosjektet «Work-based learning in VET» som vi har deltatt i. Prosjektet har blant annet resultert i to rapporter som handler om kost og nytte av lærlingordninger og insentiver for læreplasser. Prosjektet handler om hvordan myndighetene og partene i arbeidslivet kan legge til rette for at bedriftene kan tilby læreplasser.

Forfatter av rapportene Malgorzata Kuczera fra OECD vil delta og presentere resultatet av prosjektet.

Seminaret danner grunnlag for behandling av SRY sak 1-01-22017

SRY Møte 1-2017

Kl. 10.45, Udir lokaler, møterom 5.

- 1. Godkjenning av innkalling og dagsorden**
- 2. Godkjenning av referat fra møtet 1.12.2016**
- 3. Vedtakssaker**

SRY-sak 1-01-2017	Økonomiske og sosiale effekter av VET. Økonomiske og sosiale effekter av VET og drøfting om eventuell oppfølging i Norge.
SRY-sak 2-01-2017	Utstyrssituasjonen i videregående skole – En presentasjon av sluttrapport og drøfting av oppfølging.
SRY-sak 3-01-2017	Fagbrev på jobb
SRY-sak 4-01-2017	Oppdragsbrev 19-16 - Overgang fra studieforbereidende til yrkesfaglige utdanningsprogram.

SRY- sak 5-01-2017

Fagarbeiderundersøkelsen

4. Orienteringssaker

- ✓ Nyoppnevning faglige råd 2017- Informasjon om fremdriftsplan
- ✓ Modulstrukturert opplæring for voksne – En orientering om fremdrift i oppdraget

5. Eventuelt

6. Evaluering av møtet

Referat fra SRY-møte 6 – 2016

Dato: 1.12.2016
Sted: Scandic Opalen, Gøteborg
Godkjent: Utkast referat pr. 12.12.16

Tilstede:

SRY

Trude Tinnlund, LO
Mette Henriksen Aas, LO
Carl E. Rønneberg, NHO
Kristian Ilner, NHO
Sture Berg Helgesen, KD
Jorunn Teigen Leegaard KS
Kari Hoff Okstad, Spekter
Bente Søgaard, YS
Anne K. Eggen Lervik, Virke
Sylvia Lind, EO

Forfall:

Stian Sigurdson, Virke
Knut Øygard, LO
Benedikte Sterner, LO
John Arve Eide, KS
Erik Heier, KS
Terje Skyvulstad, Utdanningsforbundet
Astrid Sund, Utdanningsforbundet
Elin Marlèn Hollfjord NFD
Turid Semb, KMD

Observatør

Siv Andersen, SIU
Dagfinn Hertzberg, KD

Utdanningsdirektoratet

Karl Gunnar Kristiansen

1. Godkjenning av dagsorden

Vedtak

Dagsorden enstemmig godkjent.

2. Godkjenning av referat fra møtet 2.11.2016

Vedtak

Referat enstemmig godkjent med følgende merknader.

1. Diskusjons og orienteringssaker oppsummeres ikke med vedtak. Vedtak i denne type saker erstattes med overskriften *oppsummering av diskusjon og oppsummering av informasjon*.
2. Oppsummering av diskusjonssak 3.1 omformuleres til:
Problemstillingene og utfordringene drøftes videre i SRYs arbeidsgruppe for nyoppnevning av SRY og faglige råd. SRY anbefaler at det tilrettelegges for et seminar der utvalgte problemstillinger og prinsipper drøftes grundig. Til seminaret inviteres organisasjonene sammen med representanter fra utdanningsmyndighetene.

3 Behandling av diskusjons og orienteringssaker

3.1 Orienteringssak - Muntlig orientering fra ACVT møte i Brussel 17 og 18. november 2016

Kristian Ilner orienterte fra ACVT møte i Brussel 17. og 18. november 2016. Temaer som ble behandlet på møtet var A New Skills agenda for Europe, Revision of Europass, European Alliance for Apprenticeship, Joint principles on quality and cost-effective apprenticeships, Youth Guarantee

evaluation report og Erasmus+. Iner har også laget et kort erfaringsnotat som er publisert på <https://fagligerad.no/sry/>

Oppsummering av informasjon:

Informasjonen tas til orientering.

3.2 Orienteringssak - Muntlig orientering fra møte mellom KD og SRYs arbeidsgruppe om SRYs rapport - Yrkesopplæringsnemndas rolle og ansvar

SRY har tidligere oversendt sin rapport med anbefalinger om Yrkesopplæringsnemndas rolle og ansvar til Kunnskapsdepartementet. Leder i SRYs arbeidsgruppe for arbeidet Anne K. Eggen Lervik orienterte om at departementet nå har avholdt et møte med arbeidsgruppen for å få en utdypning av SRYs anbefalinger.

SRY er positive til dialogen departementet har opprettet med arbeidsgruppen og ser frem til den videre prosessen med implementering i forhold til SRYs anbefalinger.

Oppsummering av informasjon:

Informasjonen tas til orientering.

4 Vedtakssaker

4.1 SRY-sak 18-06-2016 SRYs arbeidsgruppe for nyoppnevning av faglige råd og SRY.

SRY besluttet i møte 3.12.2015 å nedsette en arbeidsgruppe som skal vurdere sentrale problemstillinger knyttet til oppnevningen av de faglige rådene.

SRY har tidligere sluttet seg til arbeidsgruppens forslag om å legge frem kortsiktige og langsiktige endringsforslag. Bakgrunnen for dette er at Utdanningsdirektoratets forslag om endringer i tilbudsstrukturen trolig vil få konsekvenser for SRY og de faglige rådenes sammensetting og arbeid.

Arbeidsgruppen la i møtet frem forslag om nytt mandat for SRY og de faglige rådene som første leveranse fra arbeidsgruppen. Det tas forbehold om at det kan komme endringer med ny tilbudsstruktur som kan få konsekvenser for mandatene og sammensettingen.

Arbeidsgruppen fremmet videre eksempler på problemstillinger som arbeidsgruppen ønsker å diskutere som en del av vurderingen av trepartssamarbeidet. Problemstillingene vil bli omtalt i arbeidsgruppens langsiktige endringsforslag som legges frem høsten 2017.

SRY sluttet seg til det fremlagte forslag til mandat for SRY og de faglige rådene. Videre er SRY enige i arbeidsgruppens temaer for videre diskusjon for langsiktig endringer. I tillegg til de foreslåtte temaene mener SRY at det må innarbeides et punkt som tar høyde for at gruppen drøfter andre temaer og prosesser.

Partens innflytelse på fag- og yrkesopplæringen er et sentralt tema i trepartssamarbeidet. Organiseringen av trepartssamarbeidet gjennom SRY og de faglige rådene må sammen med rådene mandat gjenspeile dette. SRYs arbeidsgruppe vil frem mot høsten 2017 se spesielt på organisering av trepartssamarbeidet. Et viktig moment for organiseringen vil være partenes rolle i arbeidet med et varig system for endringer i tilbudsstrukturen. Direktoratets oppdrag i forhold til å foreslå et varig system må derfor sees i sammenheng med arbeidsgruppens arbeid med organisering av trepartssamarbeidet.

For å sikre en god prosess og dialog med departementet mener SRY at Kunnskapsdepartementet inviteres inn i SRYs arbeidsgruppe for arbeidet.

1. **Vedtak**

1. SRY anbefaler vedlagte mandat for SRY og de faglige rådene.
2. SRY ber arbeidsgruppen forbereder et diskusjonsgrunnlag for et temamøte våren 2017 for organisasjonene i SRY om trepartssamarbeidet og styring av fag- og yrkesopplæring knyttet til mulig behov for endringer i kommende oppnevningssperiode. Arbeidsgruppen legger frem endelig forslag høsten 2017. Kunnskapsdepartementet inviteres inn i arbeidsgruppen.
3. SRY ber om at arbeidsgruppens forslag til temaer for videre diskusjon for langsiktig endringer utvides med punktet - Andre temaer og prosesser det er relevant å diskutere.

4.2 SRY-sak 19-06-2016 Status for arbeidet med vekslingsmodeller – Veien videre?

Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å invitere fylkeskommuner til å prøve ut vekslingsmodeller. Direktoratet skal legge til rette for de deltagende fylkeskommunene og samarbeide med faglige råd. Direktoratet skal evaluere om modellene som prøves ut fører til at flere velger utdanningsprogrammene og om flere fullfører med fagbrev.

Monika Thollefsen fra Utdanningsdirektoratet orienterte om status for arbeidet med vekslingsmodeller og gav en vurdering av status for arbeidet i de ulike fylkeskommunene.

Fylkeskommunene har ulike erfaringer med vekslingsmodeller. Noen har hatt utfordringer med å komme i gang. Per 15.10.2016 er status følgende:

- Nordland er to år forsinket på grunn av blant annet rekrutteringsutfordringer.
- Østfold er ett år forsinket på grunn av utfordringer med forankring, samarbeid o.l.
- Telemark har ikke kommet i gang med utprøvingen. Årsaken er blant annet samarbeidsproblemer og rekrutteringsutfordringer.
- Oppland viderefører ikke utprøvingen innen TIP, CNC-maskineringsfaget. Tildeling av midler er avsluttet. Årsaken er knyttet til tilgang på læreplasser.
- Finnmark har slitt med å rekruttere elever/lærlinger til utprøvingen i naturbruk. Det er inngått en lærekontrakt høsten 2016 i hestefaget.
- I de øvrige prosjektene går utprøvingen i henhold til planen, med kun mindre avvik.

SRY har tidligere stilt seg positive til vekslingsmodeller som verktøy for å øke kvaliteten og fleksibiliteten i opplæringen. Vi vet at ulike vekslingsmodeller er ressurskrevende både for skoler og lærebedrifter og det er derfor viktig at ulike modeller for gjennomføring prøves ut.

Statusrapporteringen fra direktoratet viser at erfaringen med de ulike vekslingsmodellene er positive men at det også er mange utfordringer knyttet til vekslingsmodeller. SRY mener det derfor er viktig at man gjennom utprøving innhenter kunnskap om fordeler, ulemper og utfordringer i de ulike modellene. Videre bør de gode eksempler på organisering av vekslingsmodeller løftes frem for alle utprøvingfylker slik at suksesselementer fra gode modeller kan vurderes implementert der hvor man har møtt på problemer. SRY stilte også spørsmål ved om det bør gjennomføres en lengre periode med utprøving før det konkluderes endelig om vekslingsmodeller.

SRY mener det er for tidlig å starte drøfting om hvordan vekslingsmodeller kan videreføres og eventuelt implementeres. I oppdragsbrev 9-14 står det at målet er å få fram best mulig kunnskap om muligheter og utfordringer knyttet til vekslingsmodellen. SRY mener det er viktig å sammenfatte forskning på feltet, erfaringer fra utprøvingen og innspill fra de faglige rådene for deretter å vurdere implementering. SRY konstaterer at flere av de faglige rådene gjennom sine utviklingsredegjørelser omtaler vekslingsmodeller som et godt virkemiddel i opplæringen. Imidlertid kan det være ulike behov i de ulike utdanningsprogram og lærefag. Det er derfor viktig at det legges opp til en prosess der fremtidige modeller drøftes grundig i de faglige rådene. SRY ønsker også å

vite mer om hva som skjer med læreplassituasjonen ved økt bruk av vekslingsmodeller og forholdet mellom vekslingsmodeller og andre mulige modeller som f.eks. TAF/YSK.

Vedtak

SRYs Innspill til arbeidet med vekslingsmodeller sendes til Utdanningsdirektoratet innen 15. januar 2017.

5. Evaluering av møtet

SRY var enig om at møtet var godt gjennomført.

Vedlegg 1: Forslag til nytt mandat for SRY

Mandat for Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY)

Det tas forbehold om at det kan komme endringer i oppnevningsperioden, blant annet som følge av ny tilbudsstruktur. Endringene kan få konsekvenser for mandat og sammensettingen av SRY.

Norge ratifiserte ILO-konvensjonen av 23.06.1975 nr. 142 om yrkesrettledning og yrkesopplæring i 1976. Med dette fastslo Stortinget at partene i arbeidslivet skal ha avgjørende innflytelse på utformingen av fag- og yrkesopplæringen i Norge. Norge har også særlig forpliktelser knyttet til urfolks rett til å bevare og videreutvikle sin egen kultur. Dette er nedfelt i ILO-konvensjonen 169 om myndighetenes plikt til å treffe tiltak for å støtte dette arbeidet, spesielt for doudjifagene og reindriftsfaget.

Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) er oppnevnt av Kunnskapsdepartementet i henhold til § 12-1 i opplæringsloven og skal gi departementet råd. SRY skal ha et overordnet ansvar og strategisk perspektiv, som bygger på relevant arbeidslivskompetanse.

SRY skal:

- Ta initiativ for å fremme fag- og yrkesopplæringen og tilgang på læreplasser.
- Bidra til å utvikle fag- og yrkesopplæringen, inkludert karriereveiledning, slik at den ivaretar den enkeltes, virksomhetenes og samfunnets behov for kompetanse.
- Bidra til samarbeid mellom aktuelle aktører for fag- og yrkesopplæringen nasjonalt, regionalt og lokalt samt mellom bransjer og sektorer.
- Gi råd om fag- og yrkesopplæringens rolle i den samlede utdannings- og kompetansepolitikken.
- Ta initiativ til forskning og innovasjon i fag- og yrkesopplæring.
- Bidra til *selvfornyende prosesser*, herunder gi råd om antall faglige råd og rådernes arbeidsområde og sammensetning.
- Ha en aktiv rolle i det internasjonale samarbeidet for å utvikle fag- og yrkesopplæringen.

Sammensetting

SRY skal ha 14 medlemmer og være sammensatt av personlig oppnevnte representanter fra arbeidstakerorganisasjonene (herunder lærerorganisasjoner), arbeidsgiverorganisasjonene, nasjonale og regionale utdanningsmyndigheter og elever/lærlinger. Hvert medlem er oppnevnt for fire år av gangen og skal ha en personlig vararepresentant. Arbeidsgiver- og arbeidstakerrepresentantene skal til sammen utgjøre flertallet i organet. Samarbeidsrådet konstituerer seg selv.

Forholdet mellom SRY og de faglige rådene

De faglige rådene har ansvar for å gi råd til SRY innenfor sine respektive utdanningsprogram, jf. mandatet for de faglige rådene. Det skal være en arena for dialog mellom SRY og de faglige rådene.

Delegering av oppgaver og etablering av ressursgrupper

SRY kan etablere egne ressursgrupper, og foreslå for Kunnskapsdepartementet og/eller Utdanningsdirektoratet at det opprettes ressursgrupper eller utvalg.

Sekretariat

Utdanningsdirektoratet skal i samarbeid med ledelsen i SRY forberede saker til rådet, og ha ansvar for de praktiske oppgavene i forbindelse med SRYs arbeid.

Vedlegg 2: Forslag til nytt mandat for faglige råd

Mandat for faglige råd

Det tas forbehold om at det kan komme endringer i oppnevningsperioden, blant annet som følge av ny tilbudsstruktur. Endringene kan få konsekvenser for mandat og sammensettingen av faglige råd.

Norge ratifiserte ILO-konvensjonen av 23.06.1975 nr. 142 om yrkesrettledning og yrkesopplæring i 1976. Med dette fastslo Stortinget at partene i arbeidslivet **skal ha avgjørende innflytelse** på utformingen av fag- og yrkesopplæringen i Norge. Norge har også særlig forpliktelser knyttet til urfolks rett til å bevare og videreutvikle sin egen kultur. Dette er nedfelt i ILO-konvensjonen 169 om myndighetenes plikt til å treffe tiltak for å støtte dette arbeidet, spesielt for doudjifagene og reindriftsfaget.

Opplæringslovens § 12-2 fastslår opprettelse av faglige råd:

Departementet nemner opp faglege råd for fag- og yrkesopplæringa. Kvart fag eller fagområde som kan ha læretid i bedrift, skal vere knytt til eit fagleg råd. Departementet avgjer etter framlegg frå organet for samarbeid om fag- og yrkesopplæringa kva for faglege råd som skal skipast, storleiken på råda, kva for fagleg felt det enkelte rådet skal dekkje og reglement for oppgåvene til råda.

De faglige rådene er rådgivende organ og representerer ressurser innen det enkelte utdanningsprogram. Partene i arbeidslivet skal gjennom de faglige rådene ha innflytelse på hele opplæringen i faget. Gjennom selvstendig initiativ og oppgaver skal rådene arbeide for å utvikle kvaliteten i fagene og se trender og utviklingstrekk som dekker arbeidslivets, den enkeltes og samfunnets fremtidige behov for kompetanse.

De faglige rådene skal:

- Ivareta den faglige helheten innen eget utdanningsprogram og se sammenhenger på tvers av bransjer/ sektor og strukturen i opplæringen.
- Beslutte faglig innhold og vurderingskriterier i læreplaner etter nasjonal ramme for fag- og timefordeling i felles programfag og programfag. Videre gi faglige eksempler på yrkesretting av fellesfag og praksis i alternativt Vg3. Ved uenighet i det faglige rådet, avgjør Utdanningsdirektoratet.
- Skal følge den faglige utviklingen innenfor rådets område og tilgrensende områder.
- Ved behov ta initiativ til nyetablering, omlegging og nedleggelse av opplæringstilbud innenfor rådets ansvarsområde
- En gang i løpet av oppnevningsperioden utarbeide en utviklingsredegjørelse om ovennevnte. Arbeidet baseres blant annet på tilgjengelig forskning, analyser og prognoser.
- Vurdere tilgang og tiltak for å øke antall læreplasser
- Foreslå sakkyndige eksperter til NOKUT om godkjenning av utenlandsk fagopplæring
- Arbeide for en bedre kjønnsbalanse i utdanning og arbeidsliv

Oppnevning, sammensetning og organisering

De faglige rådene oppnevnes av Utdanningsdirektoratet etter delegert myndighet fra Kunnskapsdepartementet for inntil fire år av gangen. Medlemmene representerer egen organisasjon og kompetanseområdet som de respektive utdanningsprogram består av.

De faglige rådene skal være sammensatt av like mange representanter fra arbeidstaker og arbeidsgiversiden. Inntil en tredjedel av rådet kan bestå av pedagogisk personale og representanter fra utdanningsmyndighetene. Elevorganisasjonen har en representant i hvert av de faglige rådene.

Utdanningsdirektoratet kan oppnevne observatører tilknyttet det enkelte faglige råd. De faglige rådene konstituerer seg selv og skal etablere et arbeidsutvalg.

I samarbeid med sekretariatet kan de faglige rådene ved behov trekke inn ytterligere spisskompetanse og opprette ressursgrupper.

Forholdet mellom de faglige rådene og SRY

De faglige rådene har ansvar for å gi råd til SRY innenfor sine respektive utdanningsprogram, jf. mandatet for de faglige rådene. Det skal være en arena for dialog mellom de faglige rådene og SRY.

Sekretariat og møtevirksomhet

Utdanningsdirektoratet er sekretariat for faglige råd som vil ha direkte tilgang til det faglige miljøet som håndterer flertallet av de sakene rådet skal behandle.

Hvert faglig råd har en sekretær i Utdanningsdirektoratet.

Sekretariatet kan i samarbeid med arbeidsutvalget anmode organisasjonene om å foreslå en ny representant i det faglige rådet dersom et medlem gjentakende ganger ikke deltar i rådets arbeid.

Utdanningsdirektoratet dekker reise- og oppholdsutgifter, og møtekostnader for de faglige rådene og ressursgrupper. Ressursgrupper honoreres tilsvarende som læreplangrupper.

SRY- møte 1 2016

Dato: 23.2.2017
Sted: Utdanningsdirektoratet – Møterom 5

SRY- sak 1-01-2017	Økonomiske og sosiale effekter av VET. OECDs rapporter om kost og nytte av lærlingordningen og insentiver
Dokument	Til orientering
Vedlegg	OECD rapporter - xxxxxxxxxx
Forslag til vedtak	SRY anbefaler at det blir igangsatt et arbeid for å se nærmere på virkemiddelbruken i norsk fag- og yrkesopplæring. Hensikten må være å skaffe mer forskningsbasert kunnskap om virkemidlene for deretter å vurdere om det kan gjøres grep som kan føre til bedre utnyttelse av ressursene og flere læreplasser. SRY mener et ensidig fokus kun på kost-/nytteperspektiv er en for snever tilnærming. Kost/ nytteperspektivet må vurderes i lys av den samlede virkemiddelbruken i fag- og yrkesopplæringen, herunder arbeidet med samfunnskontrakten. SRY forutsetter å bli involvert i det videre arbeidet.

Bakgrunn

Norge deltar i et OECD-prosjekt om læring i arbeidslivet. Hensikten med prosjektet er å dokumentere hvordan land bedre kan utnytte økonomiske og sosiale fordeler ved læring i arbeidslivet. Prosjektet er delt inn i seks moduler, hvor Norge har finansiert en modul om insentiver for å få bedrifter til å investere i lærlingordningen. Kunnskapsdepartementet gav sin tilslutning til deltakelse i prosjektet i brev datert 15.10.14.

De seks modulene i prosjektet er:

1. Identifying the cost and benefits of work-based learning, European Commission, Germany
2. Incentives for apprenticeship, Norway
3. Strengthening school-to-work transition, United States
4. Promoting innovation and economic growth, United Kingdom
5. Certifying and recognizing work-based learning, Switzerland, Germany
6. Strengthening guidance and career information, Scotland, Germany, Switzerland

Modul 1 og 2 henger tematisk tett sammen. Norge var vertskap for en workshop arrangert i Sveits april 2016, der begge tema ble diskutert. OECD har laget en rapport per modul som samler erfaringer fra land og forskning på feltet, og resulterer i anbefalinger. Formålet med prosjektet er å gi mer informasjon hvordan myndighetene og partene i arbeidslivet kan legge til rette for at bedriftene kan tilby læreplasser.

OECDs arbeidsnotat skal ikke anses som OECDs offisielle standpunkt. Meninger framlagt i rapporten er forfatterens egne.

Kort oppsummering av de viktigste resultatene i rapportene: Sekretariatet oppsummerer her OECDs to rapporter om kost og nytte av lærlingordningen og insentiver.

OECD-rapport om kost og nytte av lærlingordningen

Kost og nytte av lærlingordninger for bedrifter avhenger av flere faktorer, blant annet timer brukt på opplæring, lærlingenes produktive arbeid, lønn, kostnader for instruktører, organisering av arbeidsmarkedet, regulering av opplæring og størrelsen på bedrifter. Bedrifter vil tilby opplæring, og enkeltpersoner vil velge å bli lærling om det er en netto fordel. Kort- og langsiktige kostnader og fordeler av lærlingordningen varierer mellom sektorer og land.

Tyskland og Sveits gjennomfører jevnlig kost- og nytteanalyser av lærlingordningen. Hensikten med slike analyser er å gi myndighetene en bedre forståelse av hvorfor noen bedrifter tilbyr opplæring og andre ikke. Analysen vil kunne støtte opp om å videreutvikle lærlingordningen og gi en bedre forståelse av som kan bidra til at bedrifter tar inn lærlinger. Et kost- og nytterammeverk kan også gi bedriftene et verktøy for å vurdere om de vil ta inn lærlinger og hvordan opplæringen best kan organiseres for å maksimere nytten av å ha lærling.

OECD-rapport om insentiver for å få bedrifter til å investere i lærlingordningen

Mange land møter utfordringer med å få bedrifter til å ta inn lærlinger og å få ungdom til å velge fagopplæring. For å fremme opplæring i bedrift, bruker myndighetene og partene en rekke insentiver for å gjøre lærlingordningen attraktiv for bedriftene. Rapporten tar for seg hvorfor myndighetene bruker insentiver, og gjennomgår ulike OECD-lands erfaringer med både finansielle og ikke-finansielle insentiver. Med utgangspunkt i en kost- og nytteanalyse diskuterer de hvordan insentiver kan bli brukt på en effektiv måte. Rapporten tar til slutt for seg utfordringer knyttet til læreplasser i små bedrifter og i sektorer med en lav andel lærlinger.

Finansielle insentiv

Finansielle virkemidler er blant annet skatteinsentiv, utbetaling fra fond og tilskudd. Rapporten konkluderer med at mens finansielle insentiv er vanlig, er effekten beskjeden og avhenger av hvilke kriterier som legges til grunn. Rapporten konkluderer med at implikasjonen av subsidier typisk er at en betydelig mengde av bedriftene ville ha finansiert læreplassene selv om de ikke får et tilskudd. Målsettingen bør være å minske denne andelen, slik at et insentiv kan bidra til å øke mengden læreplasser.

Rapporten peker på at det norske lærlingtilskuddet kompensere bedrifter som tar inn lærlinger relativt høyt i forhold til andre land. Kost- og nytteanalyser fra lærlingeintensive land som Tyskland og Sveits viser at netto fordel for bedriftene varierer sterkt mellom sektor og bedrifter. Kun en liten andel av bedriftene vil øke inntak av lærlinger hvis de mottar et finansielt intensiv. Finansielle insentiv bør brukes med forsiktighet og effekten evalueres. Rapporten anbefaler ikke bruk av universelle finansielle insentiv. Ordninger støttet av partene i arbeidslivet og som er rettet mot spesifikke sektorer eller grupper har tendens til å være mer virkningsfull.

Ikke-finansielle insentiv

Ikke-finansielle insentiver er for eksempel utforming av opplæringsløpet for å gjøre det mer attraktivt for bedriftene, lærlingklausul og tiltak for å øke opplæringskapasiteten hos bedriftene. Rapporten peker på at slike virkemidler kan være effektive fordi de kan bidra til å minske kostandene til bedriftene. OECD anbefaler å vurdere opplæringsmodellen for å sikre at lærlingordningen er attraktiv både for bedriftene og lærlingene.

Små bedrifter

Små bedrifter utgjør en stor andel av lærebedriftene. Rapporten peker på at de ikke får utnyttet fordelene ved å ha lærling som større bedrifter. Det er mindre sannsynlig at små bedrifter ansetter faglært arbeidskraft etter læretiden, og de får derfor heller ikke utnyttet de langsiktige fordelene. Undersøkelser fra Tyskland og Nederland viser at lærlinger med sterke grunnleggende ferdigheter ofte velger større bedrifter. Større bedrifter investerer ofte mer i opplæringen, mens små bedrifter har en tendens til å tilby bedriftsspesifikk opplæring. For å kompensere høyere utgifter hos små bedrifter kan myndighetene utvikle særlige tiltak rettet mot små bedrifter. Finansielle insentiv bør brukes med varsomhet og evalueres nøye.

Forskjeller mellom sektorer

Bruken av lærlinger varierer i ulike sektorer. Lærlingordningen er vanligere i sektorer med tradisjon for lærlinger og hvor arbeidsgivere og arbeidstakere er godt organisert. Lærlingordningen må imøtekomme bransjens krav til yrket. Forskjeller mellom sektorer kan derfor handle om forskjeller i arbeids- og produksjonsmetoder. Læreplasser er vanligere i

sektorer der et fagbrev er et krav for å virke i yrket. Å tvinge lærlingordningen på en sektor med behov for lavere kvalifisert arbeidskraft, vil ikke være effektivt, fordi faglærte ikke blir ansatt og kvalifikasjonen blir lite attraktiv for enkeltpersoner. OECD peker på muligheten for å lage lærlingordning på høyere kvalifikasjonsnivåer i nye sektorer.

SRYs internasjonale gruppe

Representanter fra Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) har vært involvert i arbeidet med OECD-prosjektet. SRY ønsker en diskusjon om økonomiske og sosiale effekter av ulike lands fagopplæringsystemer. SRY påpekte at flere europeiske land har foretatt analyser av sine opplæringsystemer. SRY mente at Norge også bør vurdere å se nærmere på effekten av vår valgte modell i fag- og yrkesopplæringen kontra andre europeiske modeller. Hvordan er virkemiddelbruken i den norske modellen i forhold til økonomiske og sosiale effekter? Utdanningsdirektoratet vil arrangere et seminar i forkant av SRY-møtet 23. februar, der OECD presenterer rapportene.

SRYs internasjonale gruppe har i møte 30.1.2017 drøftet OECD rapportene i lys av SRYs tidligere innledende drøfting (2016) av økonomiske og sosiale effekter av ulike lands fagopplæringsystemer.

Gruppen anbefaler at det blir igangsatt et arbeid for å se nærmere på virkemiddelbruken i norsk fag- og yrkesopplæring. Hensikten må være å skaffe mer forskningsbasert kunnskap om virkemidlene for deretter å vurdere om det kan gjøres grep som kan føre til bedre utnyttelse av ressursene og flere læreplasser.

SRYs internasjonale gruppe mener et ensidig fokus kun på kost-/nytteperspektiv er en for snever tilnærming. Kost/ nytteperspektivet må vurderes i lys av den samlede virkemiddelbruken i fag- og yrkesopplæringen, herunder arbeidet med samfunnskontrakten. I tillegg anbefaler arbeidsgruppen å se nærmere på OECDs anbefalinger i rapporten- Learning for Jobs (2009) samt Riksrevisjonens to rapporter om fag- og yrkesopplæringen.

Forslag til vedtak

SRY anbefaler at det blir igangsatt et arbeid for å se nærmere på virkemiddelbruken i norsk fag- og yrkesopplæring. Hensikten må være å skaffe mer forskningsbasert kunnskap om virkemidlene for deretter å vurdere om det kan gjøres grep som kan føre til bedre utnyttelse av ressursene og flere læreplasser.

SRY mener et ensidig fokus kun på kost-/nytteperspektiv er en for snever tilnærming. Kost/ nytteperspektivet må vurderes i lys av den samlede virkemiddelbruken i fag- og yrkesopplæringen, herunder arbeidet med samfunnskontrakten.

SRY forutsetter å bli involvert i det videre arbeidet.

Vår saksbehandler: Thorleif Orre
Tlf.: 23 30 27 04

Vår dato:
31.1.2017
Vår
referanse:
2017/109

Deres dato:

Deres
referanse:

SRY-møte 1 2017

Dato: 23.2.2017
Sted: Utdanningsdirektoratets lokaler, møterom 5

SRY-vedtakssak 2-01-2017	Utstyrssituasjonen i videregående opplæring
Dokument vedlagt	«God nok eller best mulig? Hovedrapport fra kartlegging av utstyrssituasjonen i videregående skole.»
Innstilling	<p>SRY merker seg at bedriftene er mer nøkterne enn skolene i sine vurderinger av skolenes utstyr og i enda større grad av den opplæringen som elevene får i å bruke utstyret, også i forhold til HMS. Det er betydelige forskjeller mellom utdanningsprogram og programområder. Det er særlig teknologitunge program som er mindre tilfreds, dvs. program som bruker mye dyrt utstyr og hvor i tillegg enten slitasjen på utstyret eller moderniseringstakten er høy.</p> <p>SRY anbefaler at Kunnskapsdepartementet iverksetter tiltak for å bedre utstyrssituasjonen i de teknologitunge utdanningsprogrammene.</p>

Bakgrunn for saken

På oppdrag fra departementet igangsatte Utdanningsdirektoratet i 2015 kartleggingen av utstyrssituasjonen i videregående opplæring. Oppdraget er en oppfølging av St.meld. 20 (2012-2013) På rett vei – Kvalitet og mangfold i fellesskolen. En slik kartlegging ble først anbefalt av Karlsen-utvalget som utarbeidet NOU 2008:18 Fagopplæring for framtida. Målet er å gjøre undersøkelser av utstyrssituasjonen i videregående opplæring for å få oversikt over omfanget av og kvaliteten på utstyret i videregående opplæring.

Kort oppsummering av de viktigste resultatene i rapporten

Kartleggingen, som er utarbeidet av Ideas2evidence, omfatter alle utdanningsprogram på Vg1 og et utvalg programområder på Vg2. Den er gjennomført som en breddekartlegging rettet mot alle videregående skoler i Norge. I tillegg er det gjennomført en undersøkelse blant alle lærebedrifter som rekrutterer lærlinger fra de utvalgte programområdene. I tillegg til breddestudiene er det også gjennomført mer intensive casestudier ved åtte skoler, fire utdanningsprogram og i fire fylkeskommuner.

I opplegget for kartleggingen er det forsøkt å ta høyde for Kunnskapsløftets grunntanke at skoler og lærere skal gis et betydelig lokalt handlingsrom til å tilpasse undervisningen til lokale forhold og behov. Ideas2evidence har benyttet et sammensatt mål for utstyrs-kvalitet der relevans i forhold til kompetansemålene i læreplanen, hvor oppdatert utstyret er sammenlignet med det som benyttes i lærebedriftene, samt omfang og sikkerhet inngår som viktige komponenter. De sentrale punktene som Utdanningsdirektoratet ønsket å få belyst med denne kartleggingen var:

1. Å gi en oversikt over nåsituasjonen for utstyr på de ulike utdanningsprogrammene og i hver fylkeskommune
2. Å vurdere utstyrsbehovet i forhold til utstyrets relevans for kompetansemålene i læreplanen, og utstyret elevene møter når de går ut i lære
3. Å vurdere potensialet for bedre samarbeid med virksomheter om bruk av utstyr når elever er utplassert, og om avhending av utstyr fra virksomheter til skoler
4. Å undersøke fylkeskommuners og skolers rutiner og praksis for å ivareta helse, miljø og sikkerhet (for oppgradering av utstyr og for samarbeid med virksomheter)

Hovedkonklusjoner

Når det gjelder de fire målsettingene viser kartleggingen disse hovedresultatene:

1. Å gi en oversikt over nåsituasjonen for utstyr på de ulike utdannings-programmene og i hver fylkeskommune

Kartleggingen har gitt en oversikt over nåsituasjonen for utstyr på de ulike utdanningsprogrammene, på utvalgte programområder på Vg2, og i den enkelte fylkeskommune. Beskrivelsene av nåsituasjonen er basert på vurderinger fra skolene selv og fra lærebedrifter som mottar lærlinger fra de enkelte skolene. Nåsituasjonen er beskrevet i detalj i delrapporten for prosjektet, og blir behandlet mer analytisk i denne sluttrapporten.

2. Å vurdere utstyrsbehovet i forhold til utstyrets relevans for kompetansemålene i læreplanen, og utstyret elevene møter når de går ut i lære.

Vurderingene som gis av skolene selv er gjennomgående positive både når det gjelder utstyrets relevans for kompetansemålene i læreplanene og det utstyret elevene møter når de går ut i lære. Det er likevel betydelige forskjeller mellom utdanningsprogram og programområder, noe mindre mellom fylker.

Utstyrssituasjonen oppleves som minst tilfredsstillende i fagene (vg1 teknikk og industriell produksjon, vg2 arbeidsmaskiner, vg2 automatisering, vg2 klima-, energi- og miljøteknikk og vg2 industriteknologi). Dette er fag som bruker mye utstyr og gjerne også fag hvor enten slitasjen på utstyret eller moderniseringstakten er høy. På disse fagene er det som oftest de store og dyre utstyrskomponentene som oppleves som mest mangelfulle. De mest positive vurderingene blir gitt av vg1 restaurant- og matfag og de to programområdene på vg2 som ble kartlagt under dette utdanningsprogrammet; matfag og kokk- og servitørfag. Dette gjelder også programområdet frisør.

Lærebedriftene har i hovedsak vurdert skolens utstyr i forhold til det utstyret elevene vil møte som lærlinger. Bedriftene er mer nøkterne i sine vurderinger av skolens utstyr og i enda større grad av den opplæringen som elevene får i å bruke utstyret. En betydelig del av bedriftene opplever også at nye lærlinger ikke lever opp til forventningene når det gjelder kunnskap og ferdigheter relatert til utstyr og dette farger bedriftenes vurderinger av skolens utstyrssituasjon.

Forskerne finner også at det er lite samsvar mellom skolens og bedriftenes vurderinger av utstyrssituasjonen ved den enkelte skole. Dette kan tyde på at skole og arbeidsliv mangler en felles norm eller referanseramme for å vurdere og diskutere skolens utstyrsbehov. At det først og fremst er på nyere fag, med svakere fagtradisjoner og koblinger til arbeidslivet hvor mangelen på samsvar er mest påtagelig, styrker denne hypotesen, mener forskerne.

Forskerne finner det vanskelig å forklare de variasjonene i opplevd utstyrskvalitet som er observert mellom skoler, program og fylker. Variasjonene er et resultat av faktiske kvalitetsforskjeller, men også av varierende forventninger fra skolene selv og fra omgivelsene. Både generell skolekvalitet og økonomisk prioritering av skolen fra skoleeiers side spiller inn, men også næringsstrukturen i skolens nærområde betyr noe.

Problemstillingen er videre belyst i kapittel 3, 4, 5 og 8.

3. Å vurdere potensialet for bedre samarbeid med virksomheter om bruk av utstyr når elever er utplassert, og om avhending av utstyr fra virksomheter til skoler

Ulike former for utstyrssamarbeid mellom skole og arbeidsliv er en strategi for å gi elever tilgang til mer utstyr enn det skolene selv har muligheter for å anskaffe. Kartleggingen viser at utstyrssamarbeid er mest vanlig når skolens egen utstyrssituasjon er mindre tilfredsstillende. Men blant skoler som samarbeider, ser kvaliteten på samarbeidet ut til å ha en positiv effekt på utstyrssituasjonen. Godt organisert utstyrssamarbeid gir resultater. Både skolene og lærebedriftene ser potensiale for mer samarbeid, men en betydelig mistilpasning mellom tilbud og etterspørsel kan sette grenser for disse mulighetene.

Problemstillingen er videre belyst i kapittel 6.

4. Å undersøke fylkeskommuners og skolers rutiner og praksis for å ivareta helse, miljø og sikkerhet ved anskaffelse og bruk av utstyr.

Fylkeskommunene har det overordnede ansvaret for sikkerheten ved skolene. Det kan likevel synes som om ansvarsforholdene rundt HMS-arbeidet mellom skoleeier og skole ikke alltid er avklart. Oppmerksomheten rundt HMS ved skolene er stor generelt, men først og fremst på program der risikoen for utstyrsrelaterte skader er høy. Kartleggingen viser også at det er de skolene som skårer høyest på utstyrs kvalitet som har best orden på sitt utstyrsrelaterte HMS-arbeid.

Problemstillingen er videre belyst i kapittel 7.

Sekretariatets vurdering

Kartleggingen viser at utstyrssituasjonen i videregående skoler generelt er vurdert som god, men at det samtidig er betydelige forskjeller, både mellom enkeltskoler og ikke minst mellom utdanningsprogram og programområder. Det er mye som tyder på at disse forskjellene i noen grad skyldes et finansieringssystem basert på automatikk og historiske kostnadstall, og at dette skaper de største utfordringene for fag der slitasjen på utstyret og/eller den teknologiske utviklingstakten er høy. I den grad det er behov for omprioriteringer eller et økonomisk løft, bør disse fagene prioriteres.

Det finnes i dag ingen klare retningslinjer for hvilket utstyr skolene skal disponere, eller en norm for hvilket minimum av utstyr som elevene bør ha tilgang til på ulike utdanningsprogram og programområder. Å utvikle retningslinjer som gir klarere føringer her kan være et alternativ. Slike retningslinjer vil også kunne gi skoler og lærebedrifter en felles referanseramme å vurdere utstyrssituasjonen og utstyrsbehovet ut i fra.

Å øke bruken av praksis i bedrift gjennom yrkesfaglig fordypning slik at elever ved skoler med mangelfull utstyrspark får erfaring med bruk av relevant og oppdatert utstyr, kan også være et alternativ.

Kartleggingen har vist at godt fungerende utstyrssamarbeid mellom skole og arbeidsliv kan gi gode resultater. Samtidig er det åpenbart at det finnes et potensial både for mer samarbeid og for å videreutvikle det samarbeidet som allerede pågår. For å utnytte dette potensialet er det behov for både kunnskapsutvikling, erfaringsspredning og tilrettelegging. Kartleggingen tyder på at skoleeier bør ta en sterkere rolle i dette arbeidet enn det som nå er tilfellet.

Forslag til vedtak

SRY merker seg at bedriftene er mer nøkterne enn skolene i sine vurderinger av skolens utstyr og i enda større grad av den opplæringen som elevene får i å bruke utstyret, også i forhold til HMS. Det er betydelige forskjeller mellom utdanningsprogram og programområder. Det er særlig teknologitunge program som er mindre tilfreds, dvs. program som bruker mye dyrt utstyr og hvor i tillegg enten slitasjen på utstyret eller moderniseringstakten er høy.

SRY anbefaler at Kunnskapsdepartementet iverksetter tiltak for å bedre utstyrssituasjonen i de teknologitunge utdanningsprogrammene.

Vår saksbehandler: Kunnskapsdepartementet
E-post:

Vår dato: 09.02.2017
Vår referanse:
Deres dato:
Deres referanse:

SRY-møte 1 2017

Dato: 23.02.2017
Sted: Utdanningsdirektoratet, møterom 5

SRY-sak 3-01-17	Fagbrev på jobb – utkast til høringsnotat
Dokument	Til behandling
Innstilling	SRY anbefaler at høringsnotat om endringer i opplæringsloven – fagbrev på jobb – sendes på offentlig høring.
Vedlegg	Utkast til notat om Fagbrev på jobb

Oppsummering

En arbeidsgruppe med representanter for partene i arbeidslivet og Kunnskapsdepartementet har utarbeidet utkast til notat om fagbrev på jobb. Fagbrev på jobb skal være en mer fleksibel vei mot fag- og svennebrev uten at kravet til kompetanse hos de som avlegger prøven reduseres. Fag- eller svenneprøven skal være den avsluttende vurderingen av kandidatene og de må ha gjennomgått sentralt gitt skriftlig eksamen eller andre likeverdige vurderingsformer som viser kompetansen i lærefaget.

Notatet er utarbeidet som et notat fra Kunnskapsdepartementet til bruk i den alminnelige høringen av saken. Arbeidsgruppen har lagt vekt på at notatet skal være egnet til å reise relevante problemstillinger i høringen. Arbeidsgruppen har ikke selv tatt stilling til de forskjellige problemstillingene.

Arbeidsgruppen har bestått av Kristine Hansen, Fagforbundet, Eli Sogn Iversen, KS, Kristian Ilner, NHO, Kristin Evensen, Kunnskapsdepartementet og Jan Ellertsen, Kunnskapsdepartementet.

Bakgrunn for saken

Regjeringen gikk i Meld. St. 16 (2015-2016) inn for å etablere en ordning med fagbrev på jobb som en alternativ vei til fag- og svennebrev, i samarbeid med partene i arbeidslivet. Forslaget baserer seg på forsøk i fem fylkeskommuner der forskjellige alternative opplæringsmodeller for ansatte i helse- og oppvekstsektoren ble prøvd ut. Stortinget sluttet seg til forslaget om å etablere en ny ordning.

Forslag til vedtak

SRY anbefaler at høringsnotat om endringer i opplæringsloven – fagbrev på jobb – sendes på offentlig høring.

Utkast til notat om Fagbrev på jobb

En arbeidsgruppe med representanter for partene i arbeidslivet og Kunnskapsdepartementet har utarbeidet dette utkastet til notat om fagbrev på jobb. Notatet er utarbeidet som et notat fra Kunnskapsdepartementet til bruk i den alminnelige høringen av saken. Arbeidsgruppen har lagt vekt på at notatet skal være egnet til å reise relevante problemstillinger i høring. Arbeidsgruppen har ikke selv tatt stilling til de forskjellige problemstillingene.

Arbeidsgruppen har bestått av Kristine Hansen, Fagforbundet, Eli Sogn Iversen, KS, Kristian Iler, NHO, Kristin Evensen, Kunnskapsdepartementet og Jan Ellertsen, Kunnskapsdepartementet.

Arbeidsgruppen har hatt tre møter.

Innhold

1	Innledning	1
2	Bakgrunnen for forslaget	1
3	Gjeldende rett	2
4	Departementets vurderinger	3
5	Departementets forslag	4
5.1	Bør ordningen gjelde alle fag.....	4
5.2	Krav til og beregning av allsidig praksis	4
5.3	Vurdering av oppnådd kompetanse	5
5.4	Tilskudd	7
6	Økonomiske og administrative konsekvenser	7
7	Forslag til ny lovtekst	7
8	Navn på ordningen.....	8

1 Innledning

Kunnskapsdepartementet sender med dette forslag til endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova).

Høringsnotatet inneholder forslag om Fagbrev på jobb, en mulighet til å gå opp til fagbrev etter en kombinasjon av opplæring og veiledet praksis fra en bedrift uten å ha vært lærling.

Forslaget ble omtalt i Meld. St. 16 (2015–2016) Fra utenforskap til ny sjanse.

Høringsnotatet beskriver og drøfter problemstillinger som det må tas stilling til ved innføring av ordningen. Departementet ber om høringsinstansenes synspunkter på disse problemstillingene.

2 Bakgrunnen for forslaget

Regjeringen gikk i Meld. St. 16 (2015-2016) inn for å etablere en ordning med fagbrev på jobb som en alternativ vei til fag- og svennebrev, i samarbeid med partene i arbeidslivet.

Forslaget baserer seg på forsøk i 5 fylkeskommuner der forskjellige alternative opplæringsmodeller for ansatte i helse- og oppvekstsektoren ble prøvd ut. Forsøkene er evaluert av Proba (<http://proba.no/app/uploads/sites/4/rapport-2015-08-evaluering-av-to-forsoksordninger.pdf>) og Kompetanse Norge (Vox) har laget en oppsummering og tilrådning på grunnlag av forsøkene (http://www.vox.no/contentassets/96cf515e133743ba9a1b42092c2ef5ab/fagbrev_pa_jobb.pdf)

Bakgrunnen for forsøkene var blant annet beregninger fra SSB som viste at det vil bli stor mangel på helsefagarbeidere de nærmeste årene. Videre at både deler av helse- og omsorgssektoren og oppvekstsektoren er preget av mange ansatte uten formell kompetanse i faget de utøver. Særlig i deler av helse- og omsorgssektoren er det også mange som er ansatt i deltidsstillinger med små stillingsbrøker. Formålet med forsøkene var å utvikle opplæringstilbud som bidrar til at flere tar fagbrev. For å motivere voksne til å delta var det en forutsetning at de kunne beholde lønn under deltakelsen og at det ble satt av tid til opplæring i arbeidstiden.

I forsøkene ble det for hver deltaker utarbeidet en individuell plan for opplæring, basert på læreplanen for opplæring i bedrift (Vg3) for det aktuelle lærefaget. Planen var utarbeidet på grunnlag av en realkompetansevurdering av deltakeren. I den individuelle planen ble ansvarsdelingen mellom fylkeskommunen og virksomheten var klargjort. Deltakerne fikk opplæring ved å benytte én eller en kombinasjon av flere av følgende metoder: fellessamlinger, oppfølging ved hjelp av internt utviklet arbeidsbok og oppgaveløsning via digitale mapper. Opplæringen ble tilpasset den enkelte med hensyn til innhold, nivå og tid, og ble gitt som gruppesamlinger med veiledning av faglærer fra fylkeskommunen. Parallelt med samlingene ble det gitt individuell veiledning av kollega eller instruktør på arbeidsplassen. Fylkeskommunen gjennomførte også veilederopplæring for instruktørene.

Departementet legger i stortingsmeldingen til grunn at det er "ingen av modellene som er prøvd ut i forsøkene som i sin helhet kan videreføres som en ordinær ordning. Modellene har imidlertid prøvd ut elementer som kan settes sammen til en ny vei til fag- eller svenneprøven for voksne ufaglærte i arbeidslivet."

Fagbrev på jobb skal være en mer fleksibel vei mot fag- og svennebrev uten at kravet til kompetanse hos de som avlegger prøven reduseres. Fag- eller svenneprøven skal være den avsluttende vurderingen av kandidatene og de må ha gjennomgått sentralt gitt skriftlig eksamen eller andre likeverdige vurderingsformer som viser kompetansen i lærefaget.

3 Gjeldende rett

For å gå opp til fag- og svenneprøven må kandidaten ha fullført læretiden i faget som lærling, fullført opplæring i faget på skole i alternativt vg3 eller oppfylle vilkårene etter lovens § 3-5 om allsidig praksis i faget.

Lærlinger og elever skal som hovedregel ha bestått fagene som er fastsette i fag- og timefordelingen for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 i skole for vedkommende yrkesfaglige utdanningsprogram før de kan gå opp til fag- eller svenneprøve. Hvis lærlingene eller elevene skal opp i et særløpsfag, eller har tegnet lærekontrakt som omfatter opplæring i programfag som er fastsatt i fag- og timefordelingen for skolen, skal de gå opp til en egen eksamen og bestå denne før de får gå opp til fag- eller svenneprøven. Det samme gjelder hvis de skal opp i et fag der det er fastsatt en egen eksamen i læretiden. Lærlinger og elever som har fulgt opplæringen, men ikke har bestått i inntil to av fellesfagene, kan likevel få framstille seg til fag- eller svenneprøven. For å få utstedt fag- eller svennebrev må disse lærlingene eller elevene bestå fagene innen to år etter at prøven ble gjennomført.

Den som ikke har vært lærling eller elev kan gå opp til fagprøve etter opplæringsloven § 3-5. Vilkåret etter denne bestemmelsen er at kandidaten har allsidig praksis i faget som er 25 prosent lengre enn den fastsatte læretida. Fylkeskommunen, som på grunnlag av kandidatens dokumentasjon avgjør om praksisen kan godkjennes. Etter Utdanningsdirektoratets generelle retningslinjer skal ansettelse i 80% stilling regnes som heltid, mens mindre stillingsprosent omregnes til fulltid. Relevant videregående opplæring kan også godskrives. Praksiskandidater kan etter forskrift til opplæringsloven § 11-9 melde seg til, og få utstedt, fag- eller svennebrev uten å ha fullført eller bestått fellesfagene. Før de melder seg til fag- eller svenneprøve skal kandidatene ha bestått en sentralt gitt skriftlig eksamen for praksiskandidater etter forskrift til opplæringsloven § 3-55 andre ledd. I tillegg må praksiskandidatene ha bestått eventuelle eksamener for særløpsfag eller særskilte lærefag.

4 Departementets vurderinger

Innenfor en del lærefag er det et stort udekket behov for faglært arbeidskraft. Det er ikke mange nok unge som velger disse fagene til å dekke arbeidslivets arbeidskraftsbehov. Særlig innenfor helse- og omsorgsfagene dekkes derfor en del av arbeidskraftbehovet med voksne uten formell kompetanse. Både for den enkelte medarbeider og for arbeidsgiverne vil det være en fordel om disse får tilstrekkelig kompetanse i faget slik at de kan gå opp til og bestå fagprøven. For mange av disse medarbeiderne er det uaktuelt å tegne lærekontrakt og gå over på lærlingelønn eller å starte opplæring i skole og leve på lån fra Lånekassa, fordi de har forpliktelser som gjør at de er avhengige av å opprettholde lønnsnivået sitt. Det er også mange som får stillinger med små stillingsprosent, som medfører at de må ha mange års arbeidserfaring for å tilfredsstille kravene til fulltidspraksis for å gå opp til fagprøven som praksiskandidat. Det har derfor vært behov alternative veier som gir mulighet for å gå opp til fag- eller svennebrev etter at den enkelte har fått vurdert sin realkompetanse og har fått målrettet opplæring og veiledet praksis som bygger på denne.

Departementet mener det er behov for en ordning som kombinerer deler av lærlingordningen med deler av praksiskandidatordningen og som bidrar til at flere uten formell kompetanse tar fagbrev, samtidig som de beholder lønn under opplæringen. Målgruppen er voksne i arbeidslivet som har noe praksis fra lærefaget og med behov for noe veiledning og opplæring før de kan gå opp til fagprøven. Kravene til kompetanse og dokumentasjonen av denne kompetansen må etter departementets oppfatning være de samme som etter praksiskandidatordningen. Etter departementets oppfatning bør en slik ordning bare innføres i lærefag der bransjen/ sektoren selv mener dette er hensiktsmessig.

Modellen forutsetter at det utarbeides en individuell plan for opplæringen av den enkelte kandidat basert på læreplanen for det aktuelle lærefaget. Planen skal utarbeides på grunnlag av den enkeltes realkompetanse. Arbeidsgiver og fylkeskommune må i fellesskap ta ansvar for og bidra til å tilrettelegge for eksempel fellessamlinger for kandidatene med faglærer, oppfølging med individuell veiledning av kollega eller instruktør på arbeidsplassen, bruk av internt utviklet arbeidsbok og oppgaveløsning via digitale mapper.

Ansvarsdelingen mellom fylkeskommunen og arbeidsgiveren for å gjennomføre opplæringen må fastsettes i en kontrakt. Utdanningsdirektoratet bør utarbeide en mal for slike kontrakter.

Departementet legger til grunn at erfaringene fra forsøkene i 5 fylkeskommuner der forskjellige alternative opplæringsmodeller for ansatte i omsorgssektoren og barnehagesektoren ble prøvd ut gir tilstrekkelig grunnlag til å foreslå en ny modell.

5 Departementets forslag

Departementet foreslår en adgang til å gå opp til fag- eller svenneprøven på grunnlag av en kortere praksis enn det som følger av praksiskandidatordningen, når det blir gitt opplæring i arbeidsforholdet. Kravene til fagkompetanse hos de som avlegger fag- eller svenneprøven skal være de samme som i eksisterende ordninger.

5.1 Bør ordningen gjelde alle fag

Etter departementets oppfatning er det ikke gitt at en slik ordning bør gjelde for alle fag. De opprinnelige forsøkene ble gjennomført i helsearbeiderfaget og barne- og ungdomsarbeiderfaget. Senere forsøk omfatter også enkelte andre fag innenfor transport, service og primærnæringene. Departementet foreslår derfor at ordningen lovfestes, men at hvilke fag den skal gjelde for fastsettes i forskrift etter råd fra de faglige rådene.

Høringsinstansene bes uttale seg om ordningen bør gjelde alle fag, eller om den bare skal gjelde for de fagene de faglige rådene har foreslått.

5.2 Krav til og beregning av allsidig praksis

For at ordningen med Fagbrev på jobb skal ivareta behovet for en alternativ vei mot å ta fag- eller svennebrev, er det nødvendig med andre vilkår for å få gå opp til prøven enn det som gjelder for praksiskandidater. Vilkårene skal sikre at kandidaten har den nødvendige kompetansen til å melde seg opp. Det vil si at kravene til kompetanse må være like strenge, men fordi ordningen legger vekt på realkompetanse og forutsetter opplæring og veiledning i tilknytning til praksisen kan kravet til allsidig praksis i faget være kortere. På bakgrunn av erfaringene i de gjennomførte forsøkene, og rapporten der forsøkene er oppsummert, foreslår departementet at kandidaten må oppfylle kriteriene beskrevet nedenfor for å gå opp til fag- eller svenneprøve. Høringsinstansene bes om å uttale seg om de forskjellige vilkårene

Krav til relevant praksis før det tegnes kontrakt

Ordningen er tenkt for personer som allerede har arbeid som gir relevant praksis for lærefaget. Derfor mener departementet at det bør stilles krav om at vedkommende er i arbeid og har relevant praksis før det tegnes kontrakt. Praksisen bør tilsvare minst 1 år i full stilling.

Krav til praksis i kontraktperioden

Ordningen baserer seg på læring gjennom en kombinasjon av veiledet praksis og organisert opplæring. Derfor kan kravene til praksis settes kortere enn for praksiskandidater, som ikke har rett til organisert opplæring og til systematisert veiledning i praksisen. Utgangspunktet for å beregne kravet til veiledet praksis kombinert med opplæring bør etter departementets oppfatning ikke settes kortere enn varigheten av en lærekontrakt med full opplæring i bedrift. Det vil for de fleste fag si fire års samlet praksis med veiledning og opplæring. Fordi kandidaten har gjennomført ett års praksis før kontraktsinngåelsen, kan utgangspunktet for kontrakten være tre år. Departementet foreslår videre at praksistiden kan reduseres på grunnlag av den enkeltes realkompetanse. Ved inngåelse av kontrakt skal kandidaten få sin realkompetanse vurdert i forhold til læringsutbyttebeskrivelsene i læreplanene i faget. Realkompetansevurderingen gjennomføres på vanlig måte av fylkeskommunen. Departementet foreslår at kontraktsperioden ikke skal settes til mindre enn ett år.

For at kandidaten skal kunne få tilstrekkelig veiledning bør det stilles krav om et minimum av praksis gjennom hele kontraktsperioden. Kravet må imidlertid ikke stilles så høyt at ordningen ikke blir aktuell for de som arbeider i sektorer der det er vanlig med deltidsstillinger. Departementet foreslår at kandidatene må ha minst 50 pst stilling gjennom hele kontraktsperioden.

Personlig opplæringsplan med krav til opplæring og veiledning i praksisperioden

Kandidatens kompetanse skal kartlegges i forhold til læringsutbyttebeskrivelsene i læreplanene gjennom realkompetansevurderingen. Departementet foreslår at det på grunnlag av realkompetansevurderingen skal fastsettes en personlig opplæringsplan der det framgår hvilke av læringsutbyttebeskrivelsene i læreplanen kandidaten skal ha opplæring eller veiledning i for å få gå opp til fag- eller svenneprøven. Det skal også gå fram av planen hvilken del av opplæringen fylkeskommunen skal ha ansvaret for og hvilken del bedriften skal ha ansvaret for. Videre skal det fastsettes i planen hvor lenge kontrakten skal inngås for, slik at summen av kandidatens praksis og opplæring blir forsvarlig sammenlignet med praksiskravet i praksiskandidatordningen og læretiden i lærlingordningen.

5.3 Vurdering av oppnådd kompetanse

Departementet legger til grunn at kandidater som følger ordningen med fagbrev på jobb for å få fag- eller svennebrev skal ha samme kompetanse som kandidater som følger de andreveiene til fag- eller svenneprøven. Det er derfor en forutsetning at kandidatene skal opp til tilsvarende prøver eller eksamener og vurderes etter de samme læreplanene. Den avsluttende vurderingen skal skje med ordinær fag- eller svenneprøve.

Fellesfag

Når det gjelder fellesfagene er det andre krav for praksiskandidater enn for kandidater som følger de ordinære opplæringsmodellene. Det er derfor nødvendig å ta stilling til om kandidater som følger modellen med fagbrev på jobb skal likestilles med praksiskandidaten, slik at det ikke er krav om fullført og bestått i fellesfagene, eller om de

skal være underlagt kravene for lærlinger. I forsøkene som ble gjennomført i de fem fylkeskommunene ble det gitt fritak fra kravet om å ha bestått fellesfagene for å gå opp til fag- eller svenneprøven. I forsøkene fikk kandidatene ikke opplæring etter læreplanene i fellesfagene, men fikk i noen forsøk opplæring i grunnleggende ferdigheter relatert til arbeidssituasjonen.

Etter departementets vurdering er fritaket fra fellesfagene et av de forhold som har gjorde det attraktivt for kandidater å delta i forsøkene med fagbrev på jobb. Departementet har ingen informasjon som tyder på at de som har tatt fagbrev som praksiskandidater har dårligere kompetanse som fagarbeidere, eller har lavere status enn de som har fagbrev som lærling. Departementet foreslår derfor at det ikke stilles krav om fullført og bestått i fellesfagene for å gå opp til fag- eller svenneprøven for kandidater som følger fagbrev på jobb. Høringsinstansen bes uttale seg om dette.

Etter departementets oppfatning kan det imidlertid være hensiktsmessig med en opplæring i grunnleggende ferdigheter knyttet til arbeidssituasjonen, dersom det ikke stilles krav om fellesfag. Dersom det skal stilles krav om dette i fagbrev på jobb må det fastsettes læringsutbyttebeskrivelser for opplæringen og hvordan den skal vurderes. En mulighet er å benytte læringsutbyttebeskrivelsene fra Læringsmål i grunnleggende ferdigheter som benyttes i Kompetansepluss (tidligere BKA). Departementet ber om høringsinstansenes syn på om det skal fastsettes krav til opplæring i grunnleggende ferdigheter og utvikles læreplaner og vurderingssystemer for dette, til bruk i fagbrev på jobb.

Egen eksamen for praksiskandidater, for særløpsfag og særskilte lærefag

Praksiskandidater blir vurdert i forhold til læringsutbyttebeskrivelser fra programfagene i læreplanen for Vg3 lærefaget i en sentralt gitt skriftlig eksamen etter forskrift til opplæringsloven § 3-55 andre ledd. Kandidatene som følger fagbrev på jobb må også vurderes i forhold til disse læringsutbyttebeskrivelsene. Deler av læringsutbyttebeskrivelsene kan imidlertid disse kandidatene allerede ha blitt vurdert i forhold til under realkompetansevurderingen. For å unngå at kandidatene vurderes i det samme to ganger kan det eventuelt utvikles nye mer tilpassede vurderingsformer som tilpasses den enkelte kandidats individuelle opplæringsplan. En slik prøveform hvor det må lages en ny prøve tilpasset hver enkelt kandidat kan imidlertid bli arbeidskrevende. Et alternativ er at instruktør eller lærer foretar formell underveisvurdering i løpet av kontraktperioden, slik det har vært gjennomført i enkelte av forsøkene.

Høringsinstansene bes uttale seg om hvordan kandidater som følger fagbrev på jobb skal vurderes. Bør de alle gjennomgå sentralt gitt skriftlig eksamen, eller bør det utvikles mer tilpassede vurderingsformer?

I enkelte lærefag kan det etter forskriftens § 3-52 fastsettes at eleven eller lærlingen skal gå opp til en egen eksamen før fag- eller svenneprøven. Hvis Fagbrev på jobb skal omfatte fag hvor det er fastsatt at det skal være en slik eksamen må det vurderes om dette kravet skal gjelde for kandidater som følger modellen for Fagbrev på jobb.

5.4 Tilskudd

I "Fagbrev på jobb" skal kandidaten ha opplæring fra skolen og veiledning fra bedriften i kompetansemålene som er fastsatt i den personlige opplæringsplanen. Det er vesentlig annerledes enn i praksiskandidatordningen hvor kandidaten ikke har krav på opplæring. Etter departementets oppfatning er det riktig at bedriften får tilskudd for den opplæringen den gir, enten dette skjer i form av organisert opplæring eller veiledet praksis. Tilskuddet bør ta utgangspunkt i Basistilskudd II, som gjelder for voksne lærlinger. Tilskuddet gis forholdsmessig for den delen av læreplanen som bedriften skal ha ansvaret for gjennom organisert opplæring og veiledet praksis. Departementet ber høringsinstansene uttale seg om bedriftene skal få tilskudd og eventuelt etter hvilken sats og beregningsmetode.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementets forslag er en ny modell for å nå fram til fag- eller svennebrev. Denne modellen medfører ikke mindre opplæring enn opplæring i skole eller lærebedrift, fordi den baserer seg på allsidig praksis i faget og veiledning på arbeidsplassen ved siden av opplæringen.

Forslaget vil ikke medføre at flere individer får rett til videregående opplæring og ingen vil ha en lovbestemt rett til å få opplæring etter denne modellen. Forslaget vil derfor ikke pålegge fylkeskommunene økte kostnader. Departementet forventer imidlertid at flere oppnår å bli faglært. Dette vil både den enkelte og arbeidsgiveren ha fordeler av. Den enkelte fordi fullført formell opplæring dokumentert med fag- eller svennebrev kan gi tilgang til nye jobber, større stillingsprosent og høyere lønn. For arbeidsgiver vil det føre til bedre kvalitet på virksomhetens leveranser, enten det er varer eller tjenester virksomheten leverer.

Forslaget vil departementets oppfatning ikke ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

7 Forslag til ny lovtekst

Ny § 3-5 Fag- og sveineprøve utan læreforhold og skole skal lyde:

Det er mogleg å ta fag- og sveineprøva på grunnlag av allsidig praksis i faget som er 25 prosent lengre enn den fastsette læretida. Fylkeskommunen avgjer om den praksisen kandidaten viser til, kan godkjennast, og kan i særlege tilfelle godkjenne kortare praksis.

Departementet fastsetter i forskrift at det i utvalde fag er mogleg å ta fag- og sveineprøva på grunnlag av allsidig praksis i faget og opplæring i tilknytning til praksis i eit arbeidsforhold.

8 Navn på ordningen

Den foreslåtte ordningen har hittil blitt omtalt som Fagbrev på jobb. Dette er et langt navn som egner seg dårlig både i dagligtale og lov- og forskriftstekst. Departementet ber derfor høringsinstansen komme med forslag til et kort navn på ordningen.

SRY-møte 1 23. februar 2017

Dato: 23.02.2017
Sted: Utdanningsdirektoratet

SRY-sak 4-01-2017	Oppdragsbrev 19-16 - Overgang fra studieforbereidende til yrkesfaglige utdanningsprogram
Dokument	Til behandling
Innstilling	SRY anbefaler at forslag om overgang fra Vg1 studiespesialisering til yrkesfaglige programområder på Vg2 sendes på høring.
Vedlegg	<ol style="list-style-type: none">1. Høringsbrev2. Forslag til forskrift3. Oppdragsbrev 19-16 - Overgang fra studieforbereidende til yrkesfaglige utdanningsprogram

Høring – forslag om overgang fra Vg1 studiespesialisering til yrkesfaglige programområder på Vg2

Utdanningsdirektoratet skal sende ut forslag til endringer i tilbudsstrukturen som gjør det mulig for elever fra Vg1 studiespesialisering å gå over til yrkesfaglige programområder på Vg2, og samtidig fullføre opplæringen på normert tid, på høring. Ordningen organiseres som kryssløp. Et forslag til forskrift for nasjonale rammer for lokalt arbeid med læreplaner og organisering av opplæringen vil også inngå i høringen.

Ordningen vi foreslår går i korthet ut på at elever som har fullført Vg1 studiespesialisering kan søke til yrkesfaglige programområder på Vg2. På Vg2 henter eleven inn kompetanse fra programfagene på Vg1 i det aktuelle yrkesfaglige utdanningsprogrammet. Dette gjør eleven i et eget fag, med navnet yrkesfaglig opphenting. For øvrig følger eleven opplæringen på Vg2 i programfagene, yrkesfaglig fordypning og kroppsøving.

Vi planlegger å publisere høringen 24. februar med høringsfrist 24. mai. Utdanningsdirektoratet oppsummerer høringen og sender svar på oppdragsbrev 19-16 til Kunnskapsdepartementet i juni 2017. Forskriftsendringene skal etter planen tre i kraft fra august 2018.

Bakgrunn for saken

Kunnskapsdepartementet har i oppdragsbrev nr. 19 – 16 bedt Utdanningsdirektoratet om å utvikle en modell for overgang fra studieforbereidende til yrkesfaglig utdanningsprogram i tråd med intensjonene fra Meld. St. 20 (2012-13) *På rett vei*.

Det er i dag ikke generell adgang for elever i studieforbereidende utdanningsprogrammer i til gå over til yrkesfaglige utdanningsprogrammer uten å tape tid, slik elever fra yrkesfag kan gjøre gjennom Vg3 påbygging til generell studiekompetanse.

I Meld. St. 20 skriver Kunnskapsdepartementet «*at strukturen på videregående opplæring bør være så fleksibel at elever på studieforberedende utdanningsprogrammer kan få mulighet til å velge seg over til et yrkesfaglig utdanningsprogram*». Med henvisning til tilbudet om Vg3 påbygging til generell studiekompetanse skriver departementet videre at «*det er ingen grunn til at bare elever på yrkesfag skal ha mulighet til å velge overgang uten å tape tid*».

Som en oppfølging av Meld. St. 20 fikk Utdanningsdirektoratet kartlagt omfanget av overganger fra studieforberedende til yrkesfag. Kartleggingen viste at det i praksis bare er noen få fylker som har hatt et visst omfang av elever som har gått fra studieforberedende til yrkesfag. I hovedsak har de elevene det gjelder startet på nytt i Vg1 (omvalg), brukt muligheten til kryssløp fastsatt i tilbudsstrukturen eller går rett ut i lære som voksenlærlinger. Kartlegging viste at fylkeskommunene ikke har laget egne løsninger og tilpasninger som gjør at elever kan gå fra studieforberedende til yrkesfag på andre måter enn de tre vi har nevnt.

Forut for oppdrag 19 – 16 utviklet Utdanningsdirektoratet, i samarbeid med partene i arbeidslivet og representanter for fylkeskommunene, forslag til flere modeller for overganger fra studieforberedende til yrkesfaglig utdanningsprogram. Den modellen vi nå foreslår i høringen er basert på en av de modellene vi utviklet.

Utdanningsdirektoratet har vært i dialog med de faglige rådene flere ganger underveis i arbeidet med oppdragsbrev 19-16. De faglige rådene er positive til en slik ordning og den modellen vi foreslår. De ser imidlertid at det kan være en utfordring for elevene å tilegne seg den nødvendige kompetansen de skal ha når de har fullført Vg2. De faglige rådene understreker at det er viktig at det faglige nivået på opplæringen ikke blir dårligere for de elevene som kommer fra studiespesialisering.

Forslag til vedtak

SRY anbefaler at forslag om overgang fra Vg1 studiespesialisering til yrkesfaglige programområder på Vg2 sendes på høring.

Høring – forslag om overgang fra Vg1 studiespesialisering til yrkesfaglige programområder på Vg2

1. Innledning

Utdanningsdirektoratet sender med dette ut forslag til endringer i tilbudsstrukturen som gjør det mulig for elever fra Vg1 studiespesialisering å gå over til yrkesfaglige programområder på Vg2, og samtidig fullføre opplæringen på normert tid, på høring. Ordningen organiseres som kryssløp. Et forslag til forskrift for nasjonale rammer for lokalt arbeid med læreplaner og organisering av opplæringen inngår også i høringen.

Ordningen vi foreslår går i korthet ut på at elever som har fullført Vg1 studiespesialisering kan søke til yrkesfaglige programområder på Vg2. På Vg2 henter eleven inn kompetanse fra programfagene på Vg1 i det aktuelle yrkesfaglige utdanningsprogrammet. Dette gjør eleven i et eget fag, med navnet yrkesfaglig opphenting. For øvrig følger eleven opplæringen på Vg2 i programfagene, yrkesfaglig fordypning og kroppsøving.

Våre høringer er åpne for alle, og de som ønsker det, kan sende inn uttalelser. Høringsinnspillene er svært viktige for oss, og vi er avhengige av gode innspill slik at ordningen skal bli best mulig.

Høringsfristen er xx. 2017

Kunnskapsdepartementet fastsetter forskriftsendringene etter den offentlige høringen.

Forskriftsendringene skal etter planen tre i kraft august 2018.

2. Bakgrunnen for forslaget

Kunnskapsdepartementet har i oppdragsbrev nr. 19 – 16 bedt Utdanningsdirektoratet om å utvikle en modell for overgang fra studieforberedende til yrkesfaglig utdanningsprogram i tråd med intensjonene fra Meld. St. 20 (2012-13) *På rett vei*.

Det er i dag ikke generell adgang for elever i studieforberedende utdanningsprogrammer i til gå over til yrkesfaglige utdanningsprogrammer uten å tape tid, slik elever fra yrkesfag kan gjøre gjennom Vg3 påbygging til generell studiekompetanse.

I Meld. St. 20 skriver Kunnskapsdepartementet «*at strukturen på videregående opplæring bør være så fleksibel at elever på studieforberedende utdanningsprogrammer kan få mulighet til å velge seg over til et yrkesfaglig utdanningsprogram*». Med henvisning til tilbudet om Vg3 påbygging til generell studiekompetanse skriver departementet videre at «*det er ingen grunn til at bare elever på yrkesfag skal ha mulighet til å velge overgang uten å tape tid*».

Som en oppfølging av Meld. St. 20 fikk Utdanningsdirektoratet kartlagt omfanget av overganger fra studieforberedende til yrkesfag. Kartleggingen viste at det i praksis bare

er noen få fylker som har hatt et visst omfang av elever som har gått fra studieforbereidende til yrkesfag. I hovedsak har de elevene det gjelder startet på nytt i Vg1 (omvalg), brukt muligheten til kryssløp fastsatt i tilbudsstrukturen eller går rett ut i lære som voksenlærlinger. Kartlegging viste at fylkeskommunene ikke har laget egne løsninger og tilpasninger som gjør at elever kan gå fra studieforbereidende til yrkesfag på andre måter enn de tre vi har nevnt.

Forut for oppdrag 19 – 16 utviklet Utdanningsdirektoratet, i samarbeid med partene i arbeidslivet og representanter for fylkeskommunene, forslag til flere modeller for overganger fra studieforbereidende til yrkesfaglig utdanningsprogram. Den modellen vi nå foreslår i høringen er basert på en av de modellene vi utviklet.

De faglige rådene er positive til en slik ordning og den modellen vi foreslår. De ser imidlertid at det kan være en utfordring for elevene å tilegne seg den nødvendige kompetansen de skal ha når de har fullført Vg2. De faglige rådene understreker at det er viktig at det faglige nivået på opplæringen ikke blir dårligere for de elevene som kommer fra studiespesialisering.

3. Gjeldende rett

Overgang fra yrkesfaglig til studieforbereidende utdanningsprogram

Elevene på yrkesfaglige utdanningsprogram har siden Reform 94 hatt rett til å velge et studieforbereidende påbyggingsår etter Vg2 (Vg3 påbygging til generell studiekompetanse). Elevene får da generell studiekompetanse etter tre år i videregående opplæring.

Fra 2014 ble retten til påbygging til generell studiekompetanse utvidet. Elever som har bestått fag- og yrkesopplæringen i 2014 eller senere, har rett til et fjerde opplæringsår (Vg4) som gir generell studiekompetanse. Det betyr at disse elevene får både et fag- eller svennebrev og et vitnemål med generell studiekompetanse.

Overgang fra studieforbereidende til yrkesfaglig utdanningsprogram

Elever i videregående opplæring har begrensede muligheter til å gå fra studieforbereidende til yrkesfaglige utdanningsprogram uten å gjøre et omvalg. Det er utviklet to kryssløp fra Vg1 studiespesialisering. Ett går til Vg2 laboratoriefag i utdanningsprogram for teknikk og industriell produksjon og det andre går til Vg2 IKT-servicefag i utdanningsprogram for service og samferdsel. I disse tilfellene kan elevene gå fra studiespesialisering til yrkesfag på normert tid.

Elever i videregående opplæring har rett til å gjøre et omvalg. Da utvides opplæringsretten med ett år og elevene bruker ett år ekstra på opplæringen sin (se § 3-1 fjerde ledd i opplæringsloven).

Det finnes også godskrivingsregler for avkorting av læretid, der lærlingen får godskrevet læretid for tidligere skolegang. Hva som kan godskrives og hvor mye som kan avkortes varierer. Dersom en elev har fullført og bestått studieforbereidende utdanningsprogram vil Vg1 og Vg2 godskrives med ¼ år hver.

Fag og timefordelingen i Vg1 studieforbereidende og Vg1 og Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram

I tabellene under viser vi fag- og timefordelingen til Vg1 studiespesialisering (SSP), Vg1 for de øvrige studieforbereidende utdanningsprogrammene (kunst, design og arkitektur og medier og kommunikasjon) (SF) og Vg1 og Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram (YF). Når det gjelder idrettsfag og musikk, dans og drama har vi ikke tatt dem med i tabellen. De følger i prinsippet kunst, design og arkitektur og medier og kommunikasjon, men har kroppsøving integrert et programfag.

Tabell 1. Fag- og timefordelingen på Vg1 studieforbereidende utdanningsprogram

Fag/omfang i timer ¹	Vg1 SSP	Vg1 SF
Norsk	113	113
Matematikk	140	140
Naturfag	140	140
Engelsk	140	140
Fremmedspråk	113	113
Samfunnsfag	84	
Geografi	56	
Kroppsøving	56	56
Sum fellesfag	842	702
Programfag fra eget programområde		280
Programfag fra studieforbereidende utdanningsprogram		
Totalt omfang i timer	842	982

Tabell 2. Fag- og timefordeling på Vg1 og Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram

Fag/omfang i timer ²	Vg1	Vg2
Norsk	56	56
Matematikk	84	
Naturfag	56	
Engelsk	84	56
Samfunnsfag		84
Kroppsøving	56	56
Sum fellesfag	336	252
Programfag fra eget programområde	477	477
Prosjekt til fordypning	168	253
Totalt omfang i timer	981	982

I tabellene er antall timer til programfag likt for alle elevgrupper, men timetallet i fellesfagene vil avvike noe for elever med opplæring i samisk og for elever som følger opplæring etter læreplanen i norsk for døve og sterkt tunghørte

Fellesfag: Elever som har gått Vg1 studiespesialisering har gjennomført alle fellesfagene tilsvarende Vg1 og Vg2 yrkesfag (476 årstimer) samt 254 årstimer fellesfag mer enn det elevene på yrkesfag har. Elever som kommer fra Vg1 musikk, dans og drama (MDD), Vg1 idrettsfag, Vg1 medier og kommunikasjon og Vg1 kunst, design og arkitektur har ikke samfunnsfag på Vg1, og skal ha det på Vg2. Disse elevene har derfor fått 84 årstimer mindre i fellesfag enn elever fra studiespesialisering når de starter i Vg2.

Kroppsøving er i prinsippet likt for alle utdanningsprogrammene og er holdt utenfor i denne framstillingen (56 årstimer per år).

Programfag: Elever som har gått Vg1 på studieforbereidende utdanningsprogram har ikke hatt programfag fra yrkesfaglige utdanningsprogram. Det betyr at elevene mangler 477 årstimer programfag når de starter i Vg2 yrkesfag.

Yrkesfaglig fordypning: Elever som har gått Vg1 på studieforbereidende utdanningsprogram har ikke hatt yrkesfaglig fordypning. Det betyr at elevene mangler 168 årstimer yrkesfaglig fordypning når de starter i Vg2 yrkesfag. Elever på yrkesfag kan bruke yrkesfaglig fordypning til fellesfag fra studieforbereidende utdanningsprogram.

4. Utdanningsdirektoratets vurderinger

Tid, faglig innhold og progresjon

Når elever går fra studieforbereðende til yrkesfag har de ikke fått opplæring i de yrkesfaglige programfagene, og de vil mangle grunnleggende kompetanse i yrkesfaget. På den andre siden har elevene fått et bredere grunnlag i fellesfagene som kanskje kan kompensere noe for dette. Elever som velger en overgang til et yrkesfaglig utdanningsprogram har gjort et aktivt valg. De vil være motiverte, og de har blitt et år eldre. Dette kan bidra til at eleven lettere tilegner seg kompetansen fra Vg1 når de starter i Vg2.

Det varierer mellom de yrkesfaglige utdanningsprogrammene i hvor stor grad opplæringen på Vg2 bygger direkte på den opplæringen som gis på Vg1. I noen programområder vil elevene kunne følge opplæringen på Vg2 fra starten av uten å ha gått Vg1 i utdanningsprogrammet. For andre programområder er hele, eller deler av opplæringen på Vg1, en forutsetning for å kunne fortsette opplæringen på Vg2.

Enkeltelever og ikke grupper av elever

I 2015 gjorde 1107 elever (3,7 prosent) omvalg fra Vg1 studiespesialisering til et nytt Vg1 (studieforbereðende eller yrkesfaglig utdanningsprogram). Av de elevene som gikk Vg1 studiespesialisering skoleåret 2014-2015, gikk 27 elever på Vg2 IKT-servicefag og 3 elever på Vg2 laboratoriefag det neste skoleåret. Dette viser at det er relativt få elever som gjør omvalg eller bruker de to eksisterende kryssløpsmulighetene.

Det vanskelig å si hvor mange elever som vil velge å gå fra Vg1 studiespesialisering til et yrkesfaglig utdanningsprogram på Vg2. Dersom vi innfører en slik mulighet tror vi ikke det vil være snakk om et stort antall elever. Det betyr at det vil være enkeltelever og ikke store grupper som velger den ordningen vi foreslår.

5. Forslag til ordning

Hvilke elever skal ordningen gjelde for?

Vi foreslår at ordningen skal gjelde for de elevene som har gjennomført Vg1 studiespesialisering. De har fullført kravet til fellesfag for Vg2 på yrkesfag og det frigjør 196 timer til opphenting av programfag fra Vg1.

Elever fra de andre studieforbereðende utdanningsprogrammene har ikke samfunnsfag på Vg1 og vil dermed mangle 84 timer fellesfag på Vg2. Det vil gjøre at de kun har 112 timer igjen til å hente opp programfag på Vg2, noe vi mener er for få timer til å hente opp den kompetansen de mangler.

Høringsspørsmål

Er dere enige i at ordningen skal gjelde for elever fra Vg1 studiespesialisering og ikke gjelde for elever fra de øvrige studieforbereðende utdanningsprogrammene?

Ja

Nei

Kommentarer

Beskrivelse av modellen

Modellen vi foreslår tar utgangspunkt i at eleven har fullført Vg1 studiespesialisering. Modellen legger til grunn at elevene har fullført yrkesfaglig fordypning gjennom fellesfagstimen de har hatt i Vg1.

Elever som kommer fra Vg1 studiespesialisering har oppfylt kravet til fellesfag for Vg2 på yrkesfag (norsk, matematikk, naturfag, engelsk og samfunnsfag). Det frigjør 196 timer på Vg2, og disse timene må fylles med innhold for å tilfredsstillere kravene i fag- og timefordelingen.

Elever som følger denne ordningen har ikke hatt opplæring i programfagene på Vg1 (477 timer). Dette kompenseres ved at elevene får et opplæringstilbud på Vg2 der de mest relevante kompetansemålene fra programfagene på Vg1 hentes opp, og eleven bruker de frigjorte fellesfagtimene (196 årstimer) på Vg2 til denne opplæringen.

De mest relevante kompetansemålene kan være kompetansemål som er rettet direkte inn mot det Vg2-tilbudet eleven har valgt og eventuelt det Vg3-tilbudet eleven sikter seg inn mot. Det mest relevante kan også være opphenting av kompetansemål fra Vg1 der eleven får en bredere og mer helhetlig forståelse av programområdet.

Elevene følger Vg2-læreplanene i programfagene og gjennomfører yrkesfaglig fordypning i Vg2 som de øvrige elevene.

Vi foreslår at de 196 timene der elevene skal hente kompetansemål fra programfagene på Vg1 blir et eget fag. Vi foreslår videre at faget skal hete yrkesfaglig opphenting. Det vil bli en generell fagkode med tittel «Yrkesfaglig opphenting» for dette faget. Faget føres på kompetansebeviset etter Vg2 og følges av et vedlegg som viser innholdet (slik man også gjør når det gjelder yrkesfaglig fordypning).

Eleven skal ha en standpunkt karakter i faget yrkesfaglig opphenting. Eleven skal ikke opp til eksamen i faget.

Utdanningsdirektoratet arbeider med bestemmelser om særskilt eksamen for elever i yrkesfaglig fordypning og yrkesfaglig opphenting. Denne bestemmelsen tas inn i forskriften når bestemmelsen er ferdigstilt.

Tabellen under viser fag- og timefordelingen for elever som går Vg1 studiespesialisering og Vg2 i et yrkesfaglig utdanningsprogram

Tabell 3. Fag- og timefordelingen for elever som går Vg1 studiespesialisering og Vg2 i et yrkesfaglig utdanningsprogram

Fag/omfang i timer	Vg1 SSP	Vg2 YF	Totalt i Vg1 SSP og Vg2 YF
Norsk	113		113
Matematikk	140		140
Naturfag	140		140
Engelsk	140		140
Fremmedspråk	113		113
Samfunnsfag	84		84
Geografi	56		56
Kroppsøving	56	56	112
Sum fellesfag	842	56	898
Felles programfag fra eget programområde		477	477
Yrkesfaglig fordypning		253	253
Yrkesfaglig opphenting (nytt fag)		196	196
Totalt omfang	842	982	1824

I tabellen er antall timer til programfag likt for alle elevgrupper, men timetallet i fellesfagene vil avvike noe for elever med opplæring i samisk og for elever som følger opplæring etter læreplanen i norsk for døve og sterkt tunghørte.

Høringsspørsmål

Er dere enige i fag- og timefordelingen for ordningen?

Ja

Nei

Kommentarer

Ordningen organiseres som kryssløp

Vi foreslår at ordningen for elever som ønsker å gå fra Vg1 studiespesialisering til et yrkesfaglig programområde på Vg2 innføres som kryssløp i tilbudsstrukturen. Det vil si at elever kan søke seg fra Vg1 studiespesialisering til et aktuelt Vg2-tilbud. Kryssløp er en etablert ordning og vil dermed være grei for fylkeskommunene å administrere. Kryssløpene synliggjør vi i rundskriv Udir-1-2016, fag- og timefordelingens vedlegg 1.

Elever som ønsker en overgang fra Vg1 studiespesialiserende til et yrkesfaglig programområde på Vg2, søker seg inn på vanlig måte som alle andre elever. I forskrift til opplæringsloven § 6-9 tredje ledd følger kravene til søknaden ved inntak til Vg2 og Vg3. Her skal søkeren oppgi i prioritert rekkefølge hvilke programområder til Vg2 hun eller han søker på. Søkeren velger selv antall programområder. Programområdet på Vg2 må bygge på utdanningsprogrammet som søkeren har fullført Vg1 innenfor, eventuelt må det være fastsatt at dette er et tillatt kryssløp.

Når vi anbefaler kryssløp for denne ordningen vil det medføre at elever som søker seg fra Vg1 studiespesialisering til Vg2 innenfor et yrkesfaglig utdanningsprogram har flere programområder å velge mellom enn elevene fra Vg1 yrkesfag.

Høringsspørsmål

Er dere enige i at ordningen organiseres som kryssløp i tilbudsstrukturen?

Ja

Nei

Kommentarer

Nasjonale rammer for overgang fra Vg1 studiespesialisering til yrkesfaglige programområder på Vg2

Vi forventer at dette blir en ordning for enkeltelever og ikke grupper av elever. Det gjør at innholdet i opplæringen må bygge på lokale løsninger som kan medføre variasjoner mellom fylkene.

Skoleeier (fylkeskommunen) vil få ansvar for at det blir utviklet en lokal læreplan i faget yrkesfaglig opphenting. Denne planen skal beskrive hvilke kompetansemål eleven skal hente opp fra Vg1. Planen skal også beskrive hvordan opplæringen skal organiseres.

Utdanningsdirektoratet foreslår at ordningen fastsettes som en forskrift med nasjonale rammer for overgang fra Vg1 studiespesialisering til yrkesfaglige programområder på Vg2. I denne forskriften beskrives nasjonale prinsipper for utvikling av lokal læreplan for eleven og bestemmelser om sluttvurdering. Vi har også utarbeidet et forslag til mal for en slik lokal læreplan.

De nasjonale rammene fastsetter:

- Yrkesfaglig opphenting har et omfang på 196 årstimer.
- Utvalget av kompetansemål og organiseringen av opplæringen bestemmes lokalt av den videregående skolen i samarbeid med lokalt arbeidsliv.
- Den lokale læreplanen skal inneholde
 - de mest relevante kompetansemål fra Vg1 i det aktuelle utdanningsprogrammet, rettet direkte inn mot det Vg2-tilbudet eleven har valgt og eventuelt det Vg3-tilbudet eleven sikter seg inn mot eller
 - kompetansemål som utgjør bredden og helheten i Vg1
- Kompetansemålene skal være identiske med kompetansemålene i den aktuelle Vg1-læreplanen.
- Omfanget på den kompetansen eleven skal hente opp må stå i forhold til timetallet i faget.

Utdanningsdirektoratet mere at disse rammene vil være tilstrekkelig for å sikre kvaliteten på de lokale tilbudene til elevene.

Hele utkastet til de nasjonale rammene ligger som vedlegg til slutt i høringen.

Skolen og lokalt arbeidsliv bestemmer også når og hvor eleven skal få opplæringen i de 196 årstimerne. For noen fag kan opplæringen (årstimerne) fordeles jevnt utover i hele skoleåret. For andre fag, der deler av kompetansen fra Vg1 er en forutsetning for å kunne starte opplæring i Vg2, kan skolen periodisere opplæringen.

To eksempler på organisering av yrkesfaglig opphenting (196 årstimer):

- Opplæring 7 timer à 45 minutter per uke hele året (196 årstimer)
- Opplæring i uka før skolestart med ca 26 årstimer (35 timer à 45 minutter) og opplæring i høstferien med ca 26 årstimer (35 timer à 45 minutter). Resten av timene fordeles jevnt utover i skoleåret (144 årstimer (5 timer à 45 minutter per uke, pluss 4 timer)).

Opplæringen i yrkesfaglig opphenting kan gjøres på ulike måter. Eleven/elevene fra Vg1 studiespesialisering kan ha individuell opplæring, eller dersom flere elever har valgt samme programområde i egne grupper, eleven kan delta i deler av opplæringen til Vg1-elevene, de kan være utplassert i bedrift, eller de kan ha en kombinasjon av disse.

Høringsspørsmål:

Er dere enig i at vi fastsetter en forskrift der elever som har fullført Vg1 studiespesialisering kan søke direkte til alle de yrkesfaglige programområdene på Vg2, med den modellen vi har beskrevet i høringen?

Ja

Nei

Kommentarer

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget kan innebære økte økonomiske og administrative kostnader for fylkeskommunene, avhengig av antall elever som velger å gå fra studiespesialisering til et yrkesfaglig utdanningsprogram. Det kan knytte seg ekstra kostnader og mer arbeid ved at skolene, i samarbeid med lokalt arbeidsliv, skal stå for lokalt arbeid med læreplaner for de aktuelle elevene. Kostnadene vil variere ut fra hvordan skolen organiserer opplæringen for elevene i faget yrkesfaglig opphenting.

Vennlig hilsen

Erik Bolstad Pettersen
divisjonsdirektør

Cecilia Lyche
prosjektleder

Vedlegg:

1. Forslag til forskrift: Nasjonale rammer for overgang fra Vg1 studiespesialisering til yrkesfaglige programområder på Vg2
2. Liste over høringsinstansene

Nasjonale rammer for overgang fra Vg1 studiespesialisering til yrkesfaglige programområder på Vg2

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet XX etter delegasjon i brev av 13. september 2013 fra Kunnskapsdepartementet med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringen (opplæringslova) § 3-4 første ledd.

Ordningen gjelder fra 1. august 2018 og er en del av Læreplanverket for Kunnskapsløftet.

1. Om ordningen

Forskriften beskriver nasjonale rammer for ordningen med overgang for elever fra Vg1 studiespesialisering til yrkesfaglige programområder på Vg2. Denne ordningen gjør det mulig for elever fra Vg1 studiespesialisering å gå over til Vg2 yrkesfag, og samtidig fullføre opplæringen på normert tid.

Elever som har gått Vg1 studiespesialisering har gjennomført alle fellesfagene tilsvarende Vg1 og Vg2 yrkesfag (476 årstimer) i tillegg til 254 årstimer fellesfag mer enn det elevene på yrkesfag har.

Overgangen fra Vg1 studiespesialisering til Vg2 innenfor yrkesfaglig utdanningsprogram frigjør derfor 196 fellesfagtimer på Vg2. Dette er timer elevene må gjennomføre på Vg2 for å oppfylle kravene til fag- og timefordelingen, og for å oppnå den kompetansen de skal ha etter å ha gjennomført Vg2 yrkesfag.

Elever som følger denne ordningen har ikke hatt opplæring i programfagene på Vg1 (477 timer). Dette kompenseres ved at elevene får et opplæringstilbud på Vg2 der de mest relevante kompetansemålene fra programfagene på Vg1 hentes opp, og man bruker de frigjorte fellesfagtimene (196 årstimer) på Vg2 til denne opplæringen.

De 196 timene elevene henter kompetansemål fra programfagene på Vg1 er et eget fag med navnet yrkesfaglig opphenting. Koden for faget føres på kompetansebeviset etter Vg2 og følges av et vedlegg som viser den lokale læreplanen.

Omfanget på den kompetansen eleven skal hente opp må stå i forhold til timetallet i faget (196 timer).

Elevene fra Vg1 studiespesialisering følger de ordinære Vg2-læreplanene i programfagene og gjennomfører yrkesfaglig fordypning i Vg2 som de øvrige elevene.

Postadresse: Postboks 9359 Grønland, 0135 OSLO	Telefon: +47 23 30 12 00	E-post: post@utdanningsdirektoratet.no	Bankgiro: 7694 05 10879
Besøksadresser: Schweigaards gate 15 B, Oslo Britveien 4, Molde Parkgata 36, Hamar	Telefaks: +47 23 30 12 99	Internett: www.utdanningsdirektoratet.no Org.nr.: NO 970 018 131	IBAN: NO8876940510879 BIC/SWIFT DNBANOKK

2. Prinsipper for utvikling av en lokal læreplan i yrkesfaglig opphenting

Skoleeier (fylkeskommunen) har ansvar for at det blir utviklet en lokal læreplan for eleven i faget yrkesfaglig opphenting. Denne planen skal beskrive hvilke kompetansemål eleven skal hente opp fra Vg1. Planen skal også beskrive hvordan opplæringen skal organiseres.

Den lokale læreplanen for eleven skal utvikles i samarbeid mellom skolen og lokalt arbeidsliv.

Læreplanen i yrkesfaglig opphenting skal ta utgangspunkt i læreplanen for Vg1 i det aktuelle yrkesfaglige utdanningsprogrammet. Kompetansemålene skal være identiske med kompetansemålene på Vg1, og den lokale læreplanen skal inneholde de mest relevante kompetansemålene.

De mest relevante kompetansemålene kan være kompetansemål som er rettet direkte inn mot det Vg2-tilbudet eleven har valgt og eventuelt det Vg3-tilbudet eleven sikter seg inn mot. Det mest relevante kan også være opphenting av kompetansemål fra Vg1 der eleven får en bredere og mer helhetlig forståelse av programområdet.

3. Vurdering

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskrift til opplæringsloven kapittel 3.

Det er skolen som har ansvaret for både underveisvurdering og sluttvurdering.

Bestemmelser for sluttvurdering:

Standpunktkarakter

Fag og årstrinn	Ordning
Yrkesfaglig opphenting Vg2	Eleven skal ha en standpunktkarakter i faget.

Eksamen for elever

Årstrinn	Ordning
Yrkesfaglig opphenting Vg2	Eleven skal ikke opp til eksamen i faget.

4. Organisering av opplæringen

Skolen og lokalt arbeidsliv bestemmer når og hvor eleven skal få opplæringen i de yrkesfaglige opphenting. For noen fag kan opplæringen (timene) fordeles jevnt utover i hele skoleåret. For andre fag, der deler av kompetansen fra Vg1 er en forutsetning for å kunne starte opplæring i Vg2, kan skolen periodisere opplæringen (timene).

To eksempler på organisering av yrkesfaglig opphenting (196 årstimer):

- Opplæring 7 timer à 45 minutter per uke hele året (196 årstimer)

- Opplæring i uka før skolestart med ca 26 årstimer (35 timer à 45 minutter) og opplæring i høstferien med ca 26 årstimer (35 timer à 45 minutter). Resten av timene fordeles jevnt utover i skoleåret (144 årstimer (5 timer à 45 minutter per uke, pluss 4 timer)).

Opplæringen i yrkesfaglig opphenting kan gjøres på ulike måter. Eleven/elevene fra Vg1 studiespesialisering kan ha individuell opplæring, eller dersom flere elever har valgt samme programområde i egne grupper, eleven kan delta i deler av opplæringen til Vg1-elevene, de kan være utplassert i bedrift, eller de kan ha en kombinasjon av disse.

Mal for lokal læreplan i yrkesfaglig opphenting

Læreplanen er utviklet av: (navn på skole og samarbeidspartner i lokalt arbeidsliv)

Dato:

Navn på eleven:

Fullført Vg1 (navn på utdanningsprogram)

Elev i Vg2 (navn på programområde)

De nasjonale rammene fastsetter:

- Yrkesfaglig opphenting har et omfang på 196 årstimer.
- Utvalget av kompetansemål og organiseringen av opplæringen bestemmes lokalt av den videregående skolen i samarbeid med lokalt arbeidsliv.
- Den lokale læreplanen skal inneholde
 - de mest relevante kompetansemål fra Vg1 i det aktuelle utdanningsprogrammet, rettet direkte inn mot det Vg2-tilbudet eleven har valgt og eventuelt det Vg3-tilbudet eleven sikter seg inn mot
 - eller
 - kompetansemål som utgjør bredden og helheten i Vg1
- Kompetansemålene skal være identiske med kompetansemålene i den aktuelle Vg1-læreplanen.
- Omfanget på den kompetansen eleven skal hente opp må stå i forhold til timetallet i faget

Utvalget av kompetansemål fra Vg1-læreplanen:

Bestemmelser om sluttvurdering:

Organisering av opplæringen (beskrivelse av organiseringen):

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Utdanningsdirektoratet
Postboks 9359 Grønland
0135 OSLO

Deres ref

Vår ref
16/1445-

Dato
29.08.2016

Oppdragsbrev nr:	19-16	Tillegg nr.	
Oppdrag:	Utvikle forslag til overgang fra studieforberevende til yrkesfaglige utdanningsprogram		
Frist for tilbakemelding:	01.06.2017		
Budsjettkap., post og prosjektnr.:	Innenfor gjeldende rammer		

Bakgrunn for oppdraget:

Det vises til oppdragsbrev til Utdanningsdirektoratet 02-15 om overganger fra studieforberevende (SF) til yrkesfaglige utdanningsprogrammer (YF) i videregående opplæring, og direktoratets svar på oppdragsbrevet 18.11.2015.

Utdanningsdirektoratet ble i oppdragsbrev 02-15 bedt om å utrede ulike modeller for overganger fra studieforberevende til yrkesfaglige utdanningsprogrammer. Det er i dag ikke generell adgang for at elever i studieforberevende utdanningsprogrammer i videregående opplæring kan gå over til yrkesfaglige utdanningsprogrammer uten å tape tid, slik elever fra yrkesfag kan gjøre gjennom Vg3 påbygging til generell studiekompetanse.

I Meld. St. 20 (2012–2013) *På rett vei* skriver Kunnskapsdepartementet «at strukturen på videregående opplæring bør være så fleksibel at elever på studieforberevende utdanningsprogrammer kan få mulighet til å velge seg over til et yrkesfaglig utdanningsprogram». Med henvisning til tilbudet om Vg3 påbygging til generell

studiekompetanse skriver departementet videre at *«det er ingen grunn til at bare elever på yrkesfag skal ha mulighet til å velge overgang uten å tape tid»*.

Direktoratet har i sitt svar til departementet foreslått tre aktuelle modeller som kan gi elever et tilpasset Vg2 på yrkesfag som gir tilstrekkelig kompetanse til at de kan søke læreplass eller gå videre til yrkeskompetanseløp. Overgangsmodellene gir elevene opplæring i både programfag fra Vg1 og Vg2 i løpet av Vg2. Modellene tar utgangspunkt i at elevene har fullført Vg1 studieforberedende utdanningsprogram. Modellene beskrives som følger:

Modell A: begrenset kompensering

I denne modellen kompenseres manglende grunnopplæring fra Vg1 ved at de mest relevante kompetansemålene fra dette årstrinnet velges ut. Premissene for uthenting av kompetansemål gjøres i samråd med Udir. og faglig råd. Alternativet gir elevene en begrenset opplæring i kompetansemål fra Vg1 med undervisning i hhv 196 av de 447 årstimene (250 årstimer utgår). Opplæringen legges dermed til de frigjorte fellesfagtimene gjennom hele skoleåret i Vg2. Skolen utarbeider lokal læreplan, og vurderingen gjøres lokalt. Elever følger i tillegg ordinær opplæring for Vg2 i programfag og ptf.

Modell B: fleksibel og utvidet kompensering med tilleggskurs

Forslaget er det samme som beskrevet i modell A, men i dette alternativet får elevene også ekstra kurs i tillegg til de frigjorte fellesfagtimene. Tilleggskursene legges som tillegg utenfor den ordinære timeplanen i Vg2, rett før skoleåret starter i Vg2, og i høst- og vinterferier. Kursene kan gi elever nødvendig innføring i deler av faget og/eller trening av håndverksferdigheter. Antall timer i tilleggskursene vil variere mellom ulike utdanningsprogram. Skolen utarbeider lokal plan for tilleggskursene.

Modell C:

Forslaget innebærer at eleven tar igjen alle de 447 årstimene i programfagene fra Vg1YF i løpet av Vg2. Timene legges til de frigjorte fellesfagene som i modell A og B, i tillegg benyttes timene i ptf Vg2 med et eventuelt tillegg på 28 årstimer. Elevene må derfor utsette eller flytte på faget ptf Vg2. Prosjekt til fordypning for Vg2 kan legges til som kurs i skoleferier og opplæring i bedrift. Faget kan også legges som tillegg i læretiden.

Departementets vurdering av videre arbeid etter svarbrev

Departementet oppfatter at oppdraget er besvart i tråd med bestillingen, og premissene for oppdraget der særlig overganger uten tap av tid har vært sentralt. Departementets vurdering er at modellalternativene ligger godt innenfor de rammer som lov og forskrift setter for videregående opplæring. Det er behov for å utvikle en modell som har økonomiske og administrative konsekvenser som det er realistisk å håndtere og som samtidig er faglig forsvarlig. På denne bakgrunn ber vi derfor om at direktoratet bearbeider modellene og kommer frem til en overgangsordning som ivaretar kravene som følger av fag- og timefordeling, og som vil være akseptabel i arbeidslivet.

Beskrivelse av oppdraget

Kunnskapsdepartementet gir med dette Utdanningsdirektoratet i oppdrag å:

1. Utvikle én mulig modell basert på en av de tre overnevnte alternative modellene, eller en kombinasjon av dem, som best vurderes å være i tråd med intensjonen referert til fra Meld.st. 20(2012-13) *På rett vei*.
2. Innhente synspunkter og utvikle modellen i samråd med partene i arbeidslivet og skoleeier på egnet måte, for å sikre at kompetansen elever får etter et slikt overgangsløp vil være akseptert i arbeidslivet som grunnlag for overgang til læretid i bedrift, og fullføring til fag- eller svennebrev.
3. Vurdere om modellen skal legges inn som del av gjeldende tilbudsstruktur eller organiseres i fag- og timefordelingen, og uten å gå veien om en forsøksperiode. Direktoratet skal avklare med de faglige rådene hvilke utdanningsprogram modellen for en slik overgangsordning skal gjelde for.

Eventuelle føringer for hvordan oppdraget skal utføres:

Direktoratet bes særskilt om at forhold knyttet til akseptert kompetanse ved en overgangsordning avklares med de faglige råd. Det bes også om at direktoratet beskriver premissene for hvordan utvalg av kompetansemål i fagene skal gjøres.

Departementet ber direktoratet om å komme med forslag til frister for prosessen og for når valg av foreslått modell skal foreligge. Det bes også om at økonomiske og administrative konsekvenser som følger av ordningen, både for direktoratet og fylkeskommunene, vurderes og at departementet blir holdt orientert om dette.

Oppdraget gjennomføres innenfor eksisterende budsjettammer.

Med hilsen

Johan Raaum
Ekspedisjonssjef

Bodil Nagell Holbæk
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Vår saksbehandler: Maiken Patricia Ek og Sonja L. Berg
E-post: sib@utdanningsdirektoratet.no
og mpe@utdanningsdirektoratet.no

Vår dato: 06.02.2017
Vår referanse:
Deres dato:
Deres referanse:

SRY-møte 1 2017

Dato: 23.02.2017
Sted: Utdanningsdirektoratet, Møterom 5

SRY-sak 05-01-17	Fagarbeiderundersøkelsen
Dokument	Til behandling
Innstilling	SRY er positive til at Utdanningsdirektoratet arbeider med å utvikle en fagarbeiderundersøkelse. SRY foreslår inntil to representanter til å gi innspill til Utdanningsdirektoratets arbeid med å utvikle undersøkelsen.
Vedlegg	

Bakgrunn for saken

Meld. St 20 (2012-2013), kapittel 6, peker på at kvaliteten og relevansen av fag- og yrkesopplæringen skal styrkes. Videre pekes det på at det trengs kunnskap for å vurdere om det er en god sammenheng mellom utdanningstilbudenes innhold og arbeidsmarkedet etterspørsel etter kompetanse.

I oppdragsbrev 11-14 *Gjennomgangen av tilbudsstruktur på yrkesfaglig utdanningsprogram*, ble Utdanningsdirektoratet bedt om å gjennomgå det yrkesfaglige utdanningstilbudet. 30. september 2016 oversendte Utdanningsdirektoratet sitt svar til Kunnskapsdepartementet på delmål 1-3 av oppdragsbrevet. Hensikten med gjennomgangen var å bidra til mer relevante opplæringstilbud, etter blant annet kriteriet verdsetting på arbeidsmarkedet. I gjennomgangen av tilbudsstrukturen, erfarte direktoratet at det var begrenset med systematisk kunnskap om samsvaret mellom opplæringstilbudene og kompetansebehovet i arbeidslivet.

Relevant kompetanse for arbeidslivet er en av hovedmålene for fagopplæringen. NIFU (Høst, 2015) peker på at kvaliteten i fagopplæringen ikke kan vurderes uten at vi ser om kompetansen oppleves som relevant for arbeidslivet. Per dags dato finnes det imidlertid ingen indikatorer som måler dette. Det finnes ingen indikatorer som måler om en person som har avsluttet læretiden opplever å ha relevant og riktig kompetanse, eller om opplæringen oppleves å bli verdsatt i arbeidslivet.

Formål, brukergrupper, utvalg

Det overordnede målet med fagarbeiderundersøkelsen er å bidra til kunnskap som sikrer en fagopplæring som er relevant for arbeidslivet. Fagarbeiderundersøkelsen skal bestå av indikatorer som mer detaljert kartlegger *innholdssiden* av kompetansespørsmålet. Undersøkelsen skal *ikke* være en bemanningsundersøkelse som undersøker behovet for arbeidere med kompetanse.

Fagarbeiderundersøkelsen vil derfor omhandle følgende hovedtemaer:

- Hvilke kompetanser som er viktige for jobben fagarbeideren skal gjøre.
- I hvilken grad fagarbeideren opplever å ha de viktige kompetansene for å gjøre jobben.

- Hvordan kompetansen verdsettes i bedriften og bransjen, for eksempel om fagarbeideren opplever at fagbrevet gir et fortrinn framfor annen kompetanse.
- I hvilken grad fagarbeideren har kompetanse for fortsatt læring i bedriften/bransjen.

Fagarbeiderundersøkelsen vil utgjøre et viktig kunnskapsgrunnlag for de faglige rådene, SRY, Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet. Brukergruppene vil kunne anvende kunnskapsgrunnlaget til å vurdere endringer av læreplanene og tilbudsstrukturen i fagopplæringen. Kunnskapsbaserte endringer av læreplaner og tilbudsstruktur vil være et viktig virkemiddel for å nå det overordnede målet om å sikre en fagopplæring som er relevant for arbeidslivet.

Fagarbeiderundersøkelsen vil sendes ut i fullskala til alle tidligere lærlinger i en kohort. Det vil si rundt 20 000 respondenter per gjennomføring. Dermed vil undersøkelsen kunne gi informasjon på et detaljert nivå. Det skal være frivillig besvare undersøkelsen. Resultatene fra fagarbeiderundersøkelsene vil være et viktig bidrag til kunnskapsgrunnlaget for utviklingsredegjørelsene til de faglige rådene.

Utdanningsdirektoratet vil lyse ut oppdraget med å utvikle og gjennomføre fagarbeiderundersøkelsen, og det tas sikte på at første gjennomføring finner sted høsten 2018 og at undersøkelsen i første omgang gjennomføres i to omganger. Undersøkelsen bør korrespondere med arbeidet til de faglige rådene, og dermed ikke gjennomføres sjeldnere enn annet hvert år.

Utdanningsdirektoratet vil gi en kort orientering om undersøkelsen på møtet.

Forslag til vedtak

SRY er positive til at Utdanningsdirektoratet arbeider med å utvikle en fagarbeiderundersøkelse. SRY foreslår inntil to representanter til å gi innspill til Utdanningsdirektoratets arbeid med å utvikle undersøkelsen.

Vår saksbehandler: Mari Ingebrigtsen og Benedicte Bergseng, Avdeling for fag- og yrkesopplæring
E-post:

Vår dato: 09.02.2017
Vår referanse:
Deres dato:
Deres referanse:

SRY-møte 1 2017

Dato: 23.2.2017
Sted: Utdanningsdirektoratets lokaler, møterom 5

SRY orienteringssak	Nyoppnevning av faglige råd 2017
Dokument	Til orientering
Oppsummering av informasjon	Informasjonen tas til orientering

SRY og ni faglige råd er utdanningsmyndighetenes rådgivende organ og utgjør trepartssamarbeidet i fag- og yrkesopplæringen på sentralt nivå. Siden deler av fag- og yrkesopplæringen foregår i bedrift, er opplæringen et felles ansvar mellom partene i arbeidslivet og utdanningsmyndighetene. Partssamarbeidet er forankret i både nasjonal lovgivning (opplæringsloven) og internasjonale forpliktelser (ILO-konvensjon).

SRY og de faglige rådene ble sist oppnevnt i 2012. Rådene oppnevnes for inntil fire år av gangen. På grunn av arbeidet med å gjennomgå tilbudsstrukturen for yrkesfagene, besluttet Kunnskapsdepartementet (KD) å forlenge oppnevningsperioden med ett år. Rådene skal til høsten oppnevnes for perioden 2017-2021. Udir vil få delegert myndighet til å oppnevne de faglige rådene, mens SRY oppnevnes av KD.

I henhold til opplæringsloven kapittel 12 *Organ knytte til fagopplæring i bedrift*, paragraf § 12-2 avgjør departementet «*etter framlegg frå organet for samarbeid om fag- og yrkesopplæringa kva for faglege råd som skal skipast, storleiken på råda, kva for fagleg felt det enkelte rådet skal dekkje og reglement for oppgåvene til råda*».

SRY har tidligere besluttet å legge frem kortsiktige og langsiktige endringsforslag. Bakgrunnen for dette er at Utdanningsdirektoratets forslag om endringer i tilbudsstrukturen trolig vil få konsekvenser for SRY og de faglige rådenes sammensetning og arbeid. De ni faglige rådene svarte på en bestilling fra SRY høsten 2015 om hvordan rådene har fungert i oppnevningsperioden og om behovet for endringer. SRY har i brev til Kunnskapsdepartementet 3.1.2017 foreslått et mandat for de faglige rådene som skal gjelde på kort sikt. FRRM og FRTIP har i brev til KD og Udir kommentert dette forslaget.

Når Udir får delegert oppgaven vil vi jobbe videre med behov for endringer i mandat for faglige råd og retningslinjer for partssamarbeidet. I dette arbeidet foreslår vi følgende fremdriftsplan:

Forslag til framdriftsplan for oppnevning av faglige råd			
	Dato	Hva	Involverte
Mai	Primo mai	Møte om nytt mandat for faglige råd	Udir og hovedorganisasjonene
	Primo mai	Møte om antall faglige råd	Udir og hovedorganisasjonene
	Ultimo mai	Møte om sammensetning av faglige råd	Udir og hovedorganisasjonene
Juni-august		Utsending av oppnevningbrev	Udir
September	7.september	Oppnevningskonferanse	Faglige råd

Oppsummering av informasjon

Informasjonen tas til orientering

Vår saksbehandler: Kirsten Waarli
E-post: kwa@utdanningsdirektoratet.no

Vår dato: 08.02.2017
Vår referanse:
Deres dato:
Deres referanse:

SRY-møte 1 2017

Dato: 08.02.2017
Sted: Utdanningsdirektoratet, møterom 5

SRY orienteringssak	Modulstrukturert opplæring for voksne – en orientering om fremdrift i oppdraget
Dokument	
Oppsummering av informasjon	Informasjonen tas til orientering

Bakgrunn for saken

Utdanningsdirektoratet har i tre SRY-møter i 2016 lagt frem saker med temaet *modulstrukturert fag- og yrkesopplæring for voksne*. På møtet 02.11.2016 behandlet rådet «Utkast til rammer og prinsipper for modulstrukturering og modulutvikling i fag og yrkesopplæring for voksne» basert på arbeidet til en «partsgruppe» der to personer fra henholdsvis arbeidstaker- og arbeidsgiversiden valgt ut av SRY, deltok.

De faglige rådene ble deretter invitert til å foreslå lærefag for modulisering av læreplaner med tanke på deltakelse i forsøk i fylkeskommunene fra høsten 2017. Ni lærefag ble foreslått, hvorav sju ble valgt ut. De aktuelle faglige rådene foreslo deretter medlemmer til læreplangruppene som skal gjennomføre moduleringen på bakgrunn av prinsippdokumentet. Oppstartsamling for dette arbeidet var 09. – 10.02- 2017. Arbeidet vil bli avsluttet innen 1. mai i år.

Foreløpig blir læreplanene i disse lærefagene modulstrukturert:

EL: Dataelektronikerfaget og automatiseringsfaget

TIP: Produksjonsteknikkfaget og gjenvinningsfaget

DH: Aktivitørfaget

SS: Salgsfaget

NA: Fiske og fangst

Forsøk i fylkeskommunene blir lyst ut i februar 2017. I mai vil forsøksfylkene være valgt ut, og det vil bli arrangert en oppstartsamling for forsøkene i juni. Fylkeskommunene vil sette i gang forsøk høsten 2017.

Utdanningsdirektoratet vil gir en ny orientering om arbeidet modulstrukturert fag- og yrkesopplæring for voksne på SRY-møtet i april, og legger fram en sak om videre involvering av SRY og de faglige rådene i oppdraget.

Oppsummering av informasjon

Informasjonen tas til orientering